

Fieldmanager

HET VAKBLAD VOOR SPORTVELDBEHEER

SENSORS ZORGEN VOOR BETERE VELDEN IN SPRANG-CAPELLE

Met betere data kun je besparen op mest en water

Gemeenten
houden vast
aan SBR

Natuurgras terug
op Het Kasteel

Theo Ceelen
Een nieuw bedrijf

Tennisspeelster Biel, WTA challenge Swiss Tennis Arena

Goed licht vraagt meer dan alleen maar goede armaturen

Lichtfiles en lichtplannen maken het verschil

De lichtfiles van AAA-LUX zijn van dermate grote nauwkeurigheid dat AAA-LUX partners snel en probleemloos de LED armaturen kunnen installeren. De installatie in de nieuwe Swiss Tennis Arena op het nationale trainingscentrum van de Zwitserse Tennisbond bevestigde dat onlangs opnieuw. AAA-LUX is sinds begin dit jaar de officiële partner van Swiss Tennis. Om spelers zoals Stan Wawrinka, Roger Federer, Martina Hingis en aanstormende talenten als Belinda Bencic en Timea Bascinszky de beste trainingsomstandigheden te bieden, koos de Zwitserse Tennisbond er voor om AAA-LUX LED verlichting te laten installeren. AAA-LUX klaarde die klus in slechts een paar uur.

‘Een LED armatuur zit vol technologie die op elkaar ingesteld, afgesteld en gericht is. AAA-LUX werkt regelmatig de digitale bestanden bij die onze partners gebruiken om een goed lichtplan te maken. Dat lichtplan is een essentieel uitgangspunt omdat het precies aangeeft hoe het oppervlak verlicht moet worden. Vervolgens kan onze partner

de installatie snel en goed verzorgen,’ zegt Erik Swennen, uitvinder van LED sportveldverlichting en tegenwoordig directeur bij AAA-LUX.

De nauwkeurigheid van de AAA-LUX lichtfiles blijkt weer eens uit de 4 videoclips van ATP en WTA tenniswedstrijden die op AAA-LUX website staan. ‘Die tonen duidelijk de kwaliteit van het verticale en gelijkmatige licht dat de AAA-LUX LED armaturen produceren dankzij die nauwkeurigheid. Zo worden schaduwen voorkomen en wordt er voor gezorgd dat de bal en de gezichten vanuit elke hoek zichtbaar zijn. Dit is een vereiste van omroepen die de wedstrijden uitzenden op televisie. De clips tonen het verschil in lichtkwaliteit tussen projecten verlicht met LED armaturen van AAA-LUX, LED armaturen van een andere fabrikant en twee projecten die verlicht zijn met conventionele armaturen.’

Bekijk het zelf op:

www.aaa-lux-lighting.com/nl/kwaliteit-telt-weldegelijk

AAA-LUX®
TRIPLE A LIGHTING

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6851

PROMAX INFILL

HOOGWAARDIG EN 100% VEILIG INFILL
MATERIAAL VOOR KUNSTGRAS VOETBALVELDEN

100%
PAK'S VRIJ

✓ **100% vrij van PAK's**

✓ **10 jaar Garantie**

✓ **Systeemkeuze:**
FIFA Quality/FIFA Quality Pro

✓ **Voldoet aan veiligheidseisen:**

- EN (Reach)
- GS (Duitsland)
- DIN 18035-7 (Duitsland)
- OFI (Oostenrijk)

DESIGNED BY **morton**
extrusionstechnik gmbh

FIELDTURF BENELUX
POSTBUS 491
2800 AL GOUDA
+31 88 28 48 630

 FieldTurf[®]
A Tarkett Sports Company

WWW.FIELDTURFBENELUX.COM

54 Een nieuw bedrijf dat de ontwikkeling van sportnormen ter hand gaat nemen

Theo Ceelen heeft zijn bedrijf verkocht. Dat betekent echter niet dat hij milder is geworden en zijn mening over ontwikkelingen in de markt voortaan onder de mat veegt. Verre van dat. Zijn mening: 'Ondanks de afwachtende en vaak ook hypocriete houding van veel marktpartijen, hebben we als sportbranche nú de mogelijkheid om het momentum te pakken.'

COLOFON

Fieldmanager -een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 1.900 exemplaren verspreid onder sportveldbeheerders in dienst van gemeentes, sportclubs en aannemers. Fieldmanager is het belangrijkste Nederlandse vakblad voor sportveldonderhoud waarbij de praktisch ingestelde vakman centraal staat.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.fieldmanager.nl
M info@fieldmanager.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Operationeelmanager: Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Redacteuren: Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Guus van Rijswijk (guus@nwst.nl)
Nino Stuivenberg
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
en Tessa Benders (StudioBont)
Advertenties: Alberto Palsgraaf
(alberto@nwst.nl)
Rik Groenewegen
(rik@nwst.nl)
Sales support: Lieke van der Weijde
(lieke@nwst.nl)

Abonnementen

€77,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2212-4314

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Fieldmanager c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Fieldmanager wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

Natuurgras terug op Het Kasteel

Deze zomer is Nederland gastheer van het Europees Kampioenschap vrouwenvoetbal. Rotterdam is met Het Kasteel, de thuisbasis van Sparta, één van de zeven speelsteden tijdens dit toernooi. Aangezien het EK van de Uefa uitsluitend op natuurgras gespeeld mag worden, was Sparta genoodzaakt om het kunstgrasveld tijdelijk te vervangen door een natuurgrasveld. Het stadion verandert van kunstgras in natuurgras en weer terug in kunstgras in een tijdsbestek van slechts tweeënhalve maand.

Sensors zorgen voor betere velden in Sprang-Capelle

Een waarheid als een koe: meten is weten. De gemeente Waalwijk, Van Wijlen Infra, Milieu, Sport en Groen, en Vos Capelle brengen het in praktijk op het veld van SSC '55 in Sprang-Capelle. Vijf sensors in de top laag van een veld zorgen dat de club, maar ook de aannemer en de adviseur meer inzicht hebben in de vochtconditie, bodemtemperatuur en EC-waarde van het veld.

Veel nieuw ijzer op Demopark Eisenach

De naam Eisenach vraagt natuurlijk om slechte grapjes over oud ijzer. Onterecht, voor wie er is geweest. Een bezoek van één dag is eigenlijk te kort voor de overweldigende hoeveelheid machines voor groen en grijs. Iedereen die je spreekt, is enthousiast over de bijzondere combi van machines die hier te zien is, naast een groot aantal interessante nieuwigheden.

24

61

Nieuw vraagstuk voor de markt: grond of bouwstof?

Deze zomer wordt in Amersfoort het kunstgrasveld van voetbalvereniging Cobu Boys vervangen. Een renovatie zoals dat wel vaker gebeurt, zou je denken. De uitloging van rubbergranulaat was op deze locatie echter zo sterk dat de grond geklasseerd werd als verontreinigd, waarna de bodem gesaneerd moest worden. Desondanks neemt de uitvoering van het hele project slechts zes weken tijd in beslag.

EN VERDER

- 8 Nieuws
- 15 Go Ahead Eagles vernieuwt grasmatten in snelrelnvaart voor UEFA Women's EURO 2017
- 16 Balemans (KNVB): 'Deze tender heeft ons geld gekost, maar we gunnen de clubs goed materieel'
- 20 Veldje met krattensysteem bovenop een wadi verdubbelt waterbergingscapaciteit
- 32 Gemeenten houden vast aan SBR
- 42 SC Badhoevedorp-VZ Boland: 'Mijn bestuurstaak is sport faciliteren en die taak neem ik serieus'
- 46 Na Real en Barcelona gaat ook Nederlandse golfbaan op de uv-zonbank
- 56 Deze maaier brak het ijs van Twentse nuchterheid op alle fronten
- 66 Hoofdredactioneel

VOLG ONS

twitter.com/fieldmanagement

facebook.com/bladfieldmanager

MIX
Papier van
verantwoorde harkomet
FSC® C092667

Nieuwe grasmat voor PSV

Deze week is in het Philips Stadion de nieuwe grasmat voor het seizoen 2017/2018 aangelegd. De vervangingskosten bedragen in totaal 80.000 euro, zo meldt het Eindhovens Dagblad. PSV laat jaarlijks na de concertreeks van Guus Meeuwis een nieuwe grasmat aanleggen. De graszoden zijn afkomstig van Hendriks Graszoden, dat de mat ook aangelegd heeft. Het bedrijf uit Heythuysen is al verschillende jaren aan PSV verbonden als vaste leverancier van gras in het Philips Stadion en op De Herdang. Het bedrijf Agterberg zal het onderhoud voor zijn rekening nemen. Over een maand moet de mat helemaal gereed zijn; PSV speelt zijn eerste thuiswedstrijd op 27 juli of 3 augustus. Verder heeft PSV aangekondigd dat 23.000 tribunestoelen vervangen zullen worden; de oude kuipstoeltjes worden ingeruild voor klapstoelen van VDL Seating Systems. De vervanging zal in verschillende fases worden uitgevoerd en moet na de winterstop van komend seizoen afgerond zijn.

Ook Abe Lenstra Stadion voorzien van nieuwe grasmat

Het Abe Lenstra Stadion, de thuisbasis van Eredivisieclub sc Heerenveen, is in juni voorzien van een nieuwe natuurgrasmat. Het bedrijf Agterberg voerde de voorbereidende werkzaamheden voor deze renovatie uit. Met de Imants Fieldtopmaker werd de oude mat verwijderd.

Fieldmanager Henk Schreuder meldt op Twitter dat er een laag van ongeveer één centimeter zand met kunstmest op de onderlaag is aangebracht. Afgelopen week zijn de nieuwe graszoden gelegd door Hendriks Graszoden. Het nieuwe veld wordt op 22 juli voor het eerst bespeeld. Dan vindt namelijk de 'Feandei' (open dag) plaats en speelt Heerenveen aansluitend een oefenwedstrijd. De eerste competitiewedstrijd in het Abe Lenstra Stadion staat gepland voor zaterdag 19 augustus; Heerenveen speelt dan tegen Heracles.

New Holland-tractoren voor Rooden

Rooden Landscape Solutions heeft zijn machinepark uitgebreid met twee New Holland T5-120-tractoren. Deze tractoren zal het bedrijf vooral inzetten bij het onderhoud van sportvelden. Een maximaal motorvermogen van 120 pk is voor het sportveldonderhoud aan de ruime kant. Raymond Gelissen, manager bedrijfsbureau bij Rooden: 'Voor ons werk voldoet normaliter een tractor van circa 100 pk. Specifieke werkzaamheden vragen soms wat extra vermogen; voor ons reden om te kiezen voor deze 120 pk-tractoren. Bovendien zitten we zo ook safe bij toekomstige andere werkzaamheden.' Tijdens het investeringstraject vergeleek Rooden Landscape Solutions drie verschillende merken. Daarbij speelden ook de goede ervaringen met de kleinere New Holland-tractoren mee die Rooden al jaren inzet op sportvelden. Volgens eigen zeggen viel de keuze op de New Holland en de Zuid-Limburgse dealer J. Hermans uit Schimmert op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding.

De tractoren zijn voorzien van een Tier 4B-motor. Rooden let zelf op het milieuaspect, maar ook de opdrachtgever stelt eisen. Gelissen: 'Steeds vaker eisen opdrachtgevers dat we de werkzaamheden uitvoeren met machines die aan de strengste milieu-eisen voldoen.' Voor een betere gewichtsverdeling en lagere bodemdruk op de sportvelden zijn beide tractoren verder uitgerust met extra brede gazonbanden. Om in één transportgang meerdere machines te kunnen meenemen, zijn ze voorzien van een fronthef.

HSM aan de slag op sportparken Venlo

Hollandsche Sportveldonderhouds Maatschappij (HSM) heeft een aanbesteding gewonnen voor renovatie- en onderhoudswerkzaamheden op 21 sportvelden in Venlo. Het gaat om werkzaamheden op velden van de sportparken Hagerhof, Maassenhof, 't Witland en Vreijenhoek. Hier zal HSM regelmatig en groot onderhoud van natuurgrasvelden uitvoeren, het onkruid beheersen/bestrijden, de natuurgrasvelden bemesten, de grond bewerken en renovatiewerkzaamheden uitvoeren. Op 5 juni is het bedrijf gestart met de werkzaamheden.

Renovatie hoofdveld Pec Zwolle

In het Mac3park-stadion van Pec Zwolle wordt momenteel het kunstgras hoofdveld gerenoveerd. De oude kunstgrasmat is na vijf jaar dienst verwijderd en zal op een andere locatie hergebruikt worden.

CSC-Greenfields is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit project. Pec Zwolle heeft gekozen voor een geweven veld van het type Greenfields MX Elite. Het veld wordt gevuld met PE-infill. Het nieuwe veld moet opgeleverd worden op 14 juli. Het is de bedoeling dat de nieuwe kunstgrasmat minimaal vijf jaar gebruikt zal worden, zo geeft Theo Ceelen aan. Het bijzondere aan dit project is dat het veld wordt opgehoogd: de nieuwe mat komt zo'n veertig centimeter hoger te liggen dan het oude veld, aldus Ceelen. Dat moet zorgen voor een beter zicht op het veld voor het publiek. Voor die ophoging is behoorlijk wat zand nodig, dat wordt geleverd door Heicom. In totaal wordt er 3600 kubieke meter zand in het Mac3park-stadion gestort. De vrachtwagens rijden in totaal 180 keer op en neer naar de zandbron.

Deventer mijd kunstgras met rubbergranulaat

Vier kunstgrasvelden in Deventer krijgen geen infill met rubbergranulaat. De gemeente Deventer heeft daartoe besloten na uitgebreid overleg met de betrokken sportclubs. Inmiddels zijn de clubs ABS Bathmen, DSC Diepenveen, Helios en Colmschate '33 gestart met de aanleg van kunstgras. Op grond van gesprekken met de verenigingen, onder andere over de infillmaterialen, kozen de clubs voor een ander infillmateriaal dan SBR, om eventuele onrust te voorkomen. Hoewel dit een huurverhoging met zich meebrengt, kiezen de verenigingen voor alternatieven, zoals EPDM of TPE. Bij het instrooien van kurk in plaats van SBR bedragen de meerkosten

75.000 euro. Vakblad Fieldmanager vroeg Vaco, de bedrijfstakorganisatie voor de banden- en wielenbranche, om een reactie: 'Vaco betreurt het besluit van de gemeente Deventer bijzonder om geen rubbergranulaat van gemalen voertuigbanden als infill in de vier geplande kunstgrasvelden in Deventer te gebruiken. Juist op een moment dat steeds meer gemeenten weer vertrouwen tonen in dit rubbergranulaat en de eerste leveringen plaatsvinden. Immers, uit de rapportages van zowel RIVM als Echa (Europese Unie) blijkt duidelijk dat sporten op rubbergranulaat veilig is. Daarnaast heeft de branche zich inmiddels verbonden aan een branchenorm waarin het gehalte gevaarlijke stoffen aanzienlijk is gereduceerd. Ten slotte stellen deskundigen dat rubbergranulaat sporttechnisch gezien de voorkeur verdient boven de verschillende alternatieven, en het qua duurzaamheid (CO₂-emissie) glansrijk wint van EPDM en TPE.'

Introductie nieuwste bodemvochtmeters

Een gezonde groei van gras is afhankelijk van water, lucht, licht, temperatuur en voeding. Omdat vooral op water, lucht en voeding enige invloed uitgeoefend kan worden, is het belangrijk om hier extra aandacht aan te schenken.

Vooral water is belangrijk, in het bijzonder de vochthuishouding in de bodem. Bodemvocht blijkt namelijk een veroorzaker van ziekten en plagen. Te veel bodemvocht verdringt zuurstof en belemmert de bodemprocessen, of stimuleert zelfs het verkeerde bodemleven (nematoden). Een te droge toplaag zorgt voor een stresssituatie met de vervelende gevolgen van dien.

Om een goed (realtime) inzicht te krijgen in de vochthuishouding van sportvelden of golfbanen, zijn bodemvochtmeters een handig hulpmiddel. Vos Capelle heeft onlangs de nieuwste Fieldscout bodemvochtmeters geïntroduceerd: de Fieldscout TDR150 GPS en de TDR350 GPS. De introductie is zo goed verlopen dat de twintig beschikbare meters binnen een week zijn verkocht. Naar verwachting zijn er op korte termijn nieuwe meters

beschikbaar.

De Fieldscout TDR GPS-meters meten het vochtpercentage, de EC (over de volle breedte van het profiel) en de temperatuur, én loggen van elke meting de gps-locatie. Het voordeel van deze TDR-meters ten opzichte van gangbare meters is dat de meetpennen zeer robuust zijn en niet snel kromgepikt worden of afbreken. Er zijn eenvoudig meetpennen van een andere lengte in te schroeven, waardoor de meter voor meerdere ondergronden te gebruiken is. De meetpennen zijn leverbaar met een lengte van 3,8, 7,5, 12 en 20 centimeter.

Berekening voor EK dames in stadion Sparta

Het Sparta Stadion te Rotterdam is een van de stadions waarin binnenkort wedstrijden voor het EK vrouwenvoetbal worden gehouden. Dit stadion heeft een kunstgrasveld, maar dat wordt voor het EK omgebouwd tot natuurgrasveld. De berekening van het kunstgras is echter niet geschikt voor natuurgras, omdat de waterafgifte te hoog is. Daarom is door Mölder Sportveldberekening een nieuwe berekeningsinstallatie aangelegd voor het natuurgrasveld. Over acht weken zal deze omgebouwd worden tot een berekeningssysteem voor kunstgras.

Aquaco B.V. is de one stop shop in watertechniek

Ontwerp • Engineering • Realisatie • Service en onderhoud

www.aquaco.nl

AQUACO
Specialist in H₂O

We love making water work

Perfectie in beregening

- Naaldwijkseweg 378 - 's-Gravenzande
- ☎ 0174 - 670 230
- ✉ info@vanoostenberegening.nl
- www.vanoostenberegening.nl

VAN OOSTEN
BEREGENINGSSYSTEMEN

*Voor sportaccommodaties,
siertuinen en parken.*

FIELD DRAIN®

*De innovatieve basis voor kunstgras hockey watervelden en tennisbanen,
ook voor padelbanen.*

FIELD DRAIN LR

Recycling Lava-Rubber bij renovatie.

E-mail; info@fielddrain.com

Website; www.fielddrain.com

S4

TRILO®

Maaien, verticuteren en verzamelen met 1 machine

TRILO® biedt met de S4 een totaalconcept voor onderhoud van sportvelden. Wissel eenvoudig van werkas om te maaien of verticuteren.

De TRILO® S4 is het hele jaar door te gebruiken!

Vanmac B.V. | Astronaut 40 | 3824 MJ Amersfoort | T +31 (0) 33 456 45 50 | E info@trilo.com

www.trilo.com

Multihog voor onderhoud sportvelden

Beheerders lopen er bij het onderhoud van sportvelden steeds vaker tegenaan dat er niet meer gespoten mag worden. Een alternatief is het op mechanische wijze verwijderen van een teveel aan organische stof in de bodem. De schonere toplaag die hierdoor ontstaat, biedt schimmelminder kans. VGR heeft voor het mechanisch verwijderen een zelfrijdende machine ontwikkeld: de VGR Multihog Organic Collector. Het onderhoud van natuursportvelden en hybridesportvelden wordt met deze machine een stuk eenvoudiger. Bovendien opent de machine de weg naar het opschonen van sportvelden binnen de kaders van de wet- en regelgeving. Het sportveld in Vlijmen, dat in beheer is bij de gemeente Heusden, is met de Multihog bewerkt. De vezels van de hybridegrasmat werden overgroeid door gras. Doordat het teveel aan organische massa uit het sportveld is verwijderd, staan de fibergrassprietten weer netjes omhoog. Hierdoor is het veld weer beter speelbaar. Arie Crezee van de gemeente Heusden: 'De Multihog Organic Collector doet echt uitstekend werk. We voeren nu dezelfde bewerking uit met een man minder. Het veld ligt er bovendien weer als nieuw bij; dit hadden we veel eerder moeten doen.'

Alkmaar kiest voor Promax-infill

Voor de renovatie van drie kunstgrasvoetbalvelden heeft Alkmaar Sport NV de markt uitgedaagd om drie bestaande SBR-kunstgrasvelden te renoveren met een alternatief voor SBR-infill. Na een aanbesteding werd het werk gegund aan Fieldturf Benelux. Voorwaarde voor de uitvraag was dat er geen SBR zou worden toegepast en dat het infillmateriaal voldoet aan de hoogste normen voor de

veiligheid van infillproducten. Bij de beoordeling van de aanbesteding was het plan in combinatie met de innovatieve Promax-infill daarbij onderscheidend. Promax-infill, de nieuwste innovatie van Fieldturf voor veilige kunstgrasvoetbalvelden, is een eigen ontwikkeling van een PE-infillproduct. Het voldoet aan de strengste Reach-normen voor consumentenproducten en wordt geproduceerd in Duitsland volgens de zeer strenge RAL-normen. Fieldturf Benelux zal bij de renovaties een Vertex Core-kunstgrasmat aanleggen. De Vertex Core is een zogenaamde combivezel. Hierdoor wordt migratie van infill beter voorkomen en wordt de vezel ook beter ondersteund. Na meer dan tien gecertificeerde Promax-velden in Duitsland zullen de velden in Alkmaar de eerste goedgekeurde Promax-velden in Nederland worden. Fieldturf laat weten dat het bedrijf, gezien de forse groei van het aandeel niet-SBR-velden in 2017, met deze ontwikkeling klaar is voor de toekomst.

Zwijndrecht maakt zich op voor EK Dames

Van 16 juli tot en met 3 augustus is Nederland het toneel voor het EK Dames 2017. De gemeente Zwijndrecht is gastheer voor een internationaal damesvoetbalteam. Ad van Luijngaarden van de gemeente Zwijndrecht heeft de verantwoordelijkheid voor een Uefa-trainingsveld bij vv Groote Lindt te Zwijndrecht. Dit veld wordt geprepareerd door HSM uit Woudrichem. Milati levert de gemeente voor deze locatie een drietal Allett-machines: de Allett C34, de Allett Buffalo C34 en een Allett RM34. Tevens zal er voor deze trainingen een Fleet Combi-belijningskar met Fleet-belijning gebruikt worden.

GRAS GROEN
ADVIES RECREATIE
SPORT

KWALITEITS VERBETERING SPORTVELD?

**WIJ REGISSEREN
UW SPORT
ACCOMMODATIE
IN TOP CONDITIE**

GRAS ADVIES IS
ONDERDEEL VAN **dagnl**
dagnl.nl

074 2020 258
www.grasadvies.nl

smits
LEADING WATER SOLUTIONS
50 JAAR

www.smitsveldhoven.nl

KG Reiniger is het product voor milieuvriendelijk en duurzaam terreinbeheer

100% biologisch product op basis van enzymen voor het reinigen van kunstgras etc.

- KG Reiniger voor het bestrijden van algen en atmosferische vervuiling.
- KG Reiniger zorgt er voor dat de velden er weer zo goed als nieuw uitzien.
- KG Reiniger bevordert de waterdoorlaatbaarheid.
- KG Reiniger optimaliseert de speeleigenschappen.
- KG Reiniger kan toegepast worden op alle soorten kunstgras, gravel tennisbanen, atletiekbanen etc.
- KG Reiniger kan opgebracht worden d.m.v. doseerpomp, spuitmachine etc.
- KG Reiniger voor preventief onderhoud door wekelijks gebruik via doseerpomp.

kgreiniger.nl

Vlotlaan 186, 2681 TV Monster, T (0174) 670230
info@kgreiniger.nl, www.kgreiniger.nl

Thuis op uw terrein

Oude Heijningsedijk 30, Heijningen.
Telefoon: (0168) 46 28 56.
E-mail: info@gbf-bras.com www.gbf-bras.com

BRAS FIJNAART
CULTUURTECHNIEK

GRASMEESTERS

meesters in grasmanagement

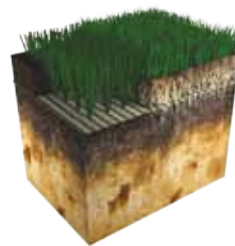
www.grasmeesters.nl
info@grasmeesters.nl
tel: +31 6 22 52 19 14

HOFMEIJER

CIVIEL- EN CULTUURTECHNIEK B.V.

+1.0575.50.22.77 | WWW.HOFMEIJERVOORST.NL

Natuurlijk Geweven
Hybride Gras
Xtreme Grass

Volledig recyclebaar

Eenvoudige installatie

Betere stabiliteit en grip

Optimale wortel ontwikkeling

Duurzaam en meer spelluren

Uniformiteit en vlakheid

Eenvoudig te herstellen

Normaal onderhoud

Renovatie voetbalveld Friendship Sports Centre

Het Friendship Sports Centre in Amsterdam is een faciliteit met diverse sportvoorzieningen voor kinderen met een beperking. J. de Ridder BV heeft hier het voetbalveld gerenoveerd. Het Friendship Sports Centre was niet tevreden met het eerdere veld. J. de Ridder voerde daarom een grote renovatie uit, waarbij onder andere de drainagestrengen werden vervangen en iets ondieper werden aangebracht. Zo wordt ook bij een hoge grondwaterstand voldoende overtollig water afgevoerd uit de toplaag van het sportveld. Om de bespeling van het veld te optimaliseren, is er een verschralling in de toplaag aangebracht. Poseidon Beregeningssystemen BV heeft een beregeningsinstallatie geïnstalleerd. Daarbij zijn zo min mogelijk sproeiers aangebracht in het speelveld, maar extra sproeiers in de uitloopstrook rondom het veld. Naast het beregenen van het voetbalveld is er ook voor gekozen om de trainingshoeken die buiten het veld liggen apart te kunnen beregenen.

Toplaagverbetering met de Vibra-Sandmaster

Nu het voetbalseizoen zo goed als ten einde is, wordt er op veel sportcomplexen veldonderhoud verricht. De Vibra-Sandmaster van Aannemingsbedrijf Jos Scholman wordt daarbij op veel natuurgrasvelden ingezet. De velden zijn onderhevig aan tal van speel- en weersinvloeden, waardoor de waterdoorlatendheid en daarmee de bespeelbaarheid in het gedrang kunnen komen. De Vibra-Sandmaster biedt de oplossing wanneer de waterafvoer stagneert

door een vette toplaag of juist een toplaag met veel fijne delen. De machine is bedoeld om de draineerbaarheid van natuurgrasvelden te verbeteren, en wel zodanig dat het veld kort na de bewerking weer beschikbaar is om gespeeld te worden. De Vibra-Sandmaster bestaat uit een Verti-Quake-schudbeluchter waaraan een Sandmaster is gemonteerd. Door middel van getrokken smalle sleuven wordt hiermee tot 23 centimeter diep zand in de bodem geïnjecteerd. De Verti-Quake maakt sleuven in de grond; daarna volgen de trillende zandvultrechters met een breedte van 25 millimeter. De trechters worden met een transportband gevuld vanuit een zandvoorraadbak. Het vullen van de trechters wordt met een camera in de gaten gehouden, zodat de bandsnelheid controleerbaar kan worden ingesteld. De gehele bewerking gebeurt in één werkgang, iets wat deze machine uniek maakt. Bij de bewerking met de Vibra-Sandmaster wordt alleen zand aangebracht en geen grond afgevoerd. Bovendien ontstaat er geen schade aan de velden, doordat de compacte machine beschikt over een optimale drukverdeling. De inzet is optimaal op sportvelden die zijn voorzien van drainagesleuven gevuld met zand. Door de bewerking haaks op de drainage uit te voeren, ontstaat er een perfecte aansluiting op de drains en wordt het water vlot uit de toplaag afgevoerd. Na de bewerking wordt de grasmat afgesleept en is het veld direct weer bespeelbaar. Na enkele weken zijn de sleuven niet meer zichtbaar en is de grasmat volledig hersteld. De bewerking met de Vibra-Sandmaster werkt snel en doeltreffend en biedt bij natuurgrassportvelden de ideale oplossing voor verbetering van de waterafvoer.

Traas en Ova Sport B.V.
UW PARTNER IN SPORTBOUW

onderhoud
aanleggen
renoveren

Noordland 7
4451 RP Heinkenszand
T. 0113-612322
E. info@traasenovaa-sport.nl

Maak jij de connectie?

NWST NeWSTories BV is een uitgeverij in Nijmegen. Naast het uitgeven van een

aantal groene vaktijdschriften, zoals **Stad + Groen**, **Greenkeeper**, **Boomzorg**,

Fieldmanager en **Boom In Business**, verzorgen en organiseren wij congressen

en symposia. In dit verband zijn wij op zoek naar een:

senior accountmanager / uitgever

Wij zoeken een creatieve, enthousiaste, gemotiveerde netwerker met uitstekende contactuele en commerciële eigenschappen, die waarde kan creëren voor zijn klanten.

Wat bieden wij?

Werken binnen een vooruitstrevende uitgeverij in een jong en gedreven team. Gepassioneerde collega's met liefde voor het on- en offline uitgeefvak en belangstelling voor de groene openbare ruimte. Goede primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden en een competitief salaris.

Functie-eisen

Je werkt en denkt op hbo-niveau en hebt ervaring in sales. Kennis van de groene sector is geen must, maar wel een pre. Wij verwachten dat je een diepgaande relatie opbouwt met onze partners en hen overtuigt van de meerwaarde van NWST. Vanzelfsprekend ben je energiek, proactief, doortastend, resultaatgericht en ondernemend, maar bovenal communicatief zeer sterk!

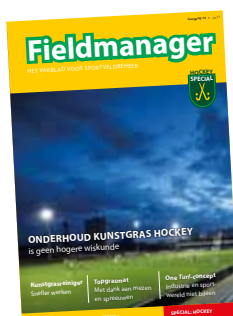
Geïnteresseerd?

Ben je toe aan een nieuwe samenwerking en voel je je thuis in een werkomgeving waar verantwoordelijkheid, teamwork en een goede sfeer belangrijke uitgangspunten zijn, stuur dan je sollicitatiebrief met cv naar NWST NeWSTories BV t.a.v. Peter Jansen: project@nwst.nl.

Voor vragen over de functie kun je contact opnemen met Hein van Iersel: 024-3602454 of 06-533 63 062, of Alberto Palsgraaf: 024-3602454 of 06-20436728.

De vacature heeft als sluitingsdatum 1 september 2017.

De sollicitatiegesprekken vinden plaats tijdens GroenTechniek Holland.

Go Ahead Eagles vernieuwt grasmat in sneltreinvaart voor UEFA Women's EURO 2017

Van 16 juli tot en met 6 augustus vindt de UEFA Women's EURO 2017 plaats. Ook op het veld van Go Ahead Eagles vindt een aantal wedstrijden en trainingen plaats. Het veld verkeerde na de competitie echter in slechte conditie. Voordat de eerste teams arriveerden, moest er dus nog veel aan gebeuren, een uitdaging die fieldmanager Branco Jongsma onder advies en begeleiding van GrasMeesters maar al te graag aanging. En geslaagd is het zeker: door de uitstekende voorbereiding was het veld op tijd klaar voor de tien trainingen en vijf wedstrijden die er zullen plaatsvinden.

Auteur: Jan van den Boom, namens Plantum

Go Ahead Eagles heeft het afgelopen jaar minimaal onderhoud gepleegd. Ondanks de degradatie vond men het belangrijk om het veld nu goed aan te pakken. Het was na de competitie hard, bevatte veel straatgras, had een slechte beworteling en daardoor geen optimale bodemopbouw. Maar de tijd was beperkt. De competitie van Go Ahead Eagles liep tot eind mei, en vanaf half juni moesten de velden alweer gereed zijn: toen kwamen de eerste teams naar Nederland. Dit betekende dat er slechts twee à drie weken tijd was om de grasmat te verbeteren. 'Zonder WEURO was het sowieso gelukt; nu vormde het een leuke uitdaging', aldus Jongsma.

Aanpak

Allereerst werd al het straatgras verwijderd, waarna de Sandmaster gebruikt werd om de verdichting

ongedaan te maken en het drainerend vermogen te verbeteren. Vervolgens werd er gesleept om oneffenheden op te heffen en doorgezaaid met Engels raaigras van het sportveldtype. Daarna werd het nieuw ingezaaide veld bemest met snelwerkende stoffen.

Inmiddels is de eerste oefenwedstrijd op het veld gespeeld. Na de wedstrijd was de schade minimaal en de kwaliteit van het veld nog steeds hoog. Het vertrouwen dat de mat zijn kwaliteit behoudt, is dan ook groot, zelfs met de hitte en droogte van de afgelopen tijd.

Over WEURO 2017

WEURO 2017 wordt op 16 juli in Utrecht geopend met de poulewedstrijd tussen Nederland en Noorwegen. De finale is op 6 augustus in

Enschede. Met zestien deelnemende landen wordt dit het grootste Europees voetbalkampioenschap voor vrouwen tot nu toe.

Be social

Scan of ga naar:

www.Greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-6764

Balemans (KNVB): 'Deze tender heeft ons geld gekost, maar we gunnen de clubs goed materieel'

KNVB initieert tender voor collectieve inkoop van pupillendoeltjes

Kinderen gaan spelen op kleinere veldjes, in kleinere teams en zonder scheidsrechter. Dat heeft de KNVB in januari 2017 besloten. Nederland volgt hiermee het voorbeeld van Engeland, Duitsland, Spanje en Portugal. De KNVB heeft daarop de collectieve inkoop van doeltjes gefaciliteerd voor deze nieuwe wedstrijdvormen.

Auteur: Santi Raats

De KNVB heeft besloten om het seizoen 2017-2018 in het amateurvoetbal te starten met nieuwe wedstrijdvormen voor pupillen. De pupillen tot en met acht en negen jaar beginnen dan aan de zes-tegen-zescompetitie. Het seizoen daarop, in 2018-2019, gaan ook de pupillen tot en met tien jaar zes-tegen-zes spelen en gaan de pupillen tot en met elf en twaalf jaar de acht-tegen-achtcompetitie spelen. Daarnaast

adviseert de KNVB voor de pupillen tot en met zes en zeven jaar om respectievelijk twee-tegen-twee en vier-tegen-vier te spelen.

Kleinere velden, dus meer kleine doelen nodig 'In deze nieuwe competities wordt gebruik gemaakt van kleinere velden. Daarom hebben de verenigingen mogelijk behoefte aan doeltjes van 3 x 1 meter en van 5 x 2 meter', aldus Patrick

De doelen zijn zo licht dat de pupillen ze **na de wedstrijd zelf kunnen opruimen**

4 min. leestijd

Balemans, adviseur accommodatiezaken van de KNVB. 'Voorheen speelden pupillen op een half veld. Dat wordt nu een kwart veld voor de zes-tegen-zescompetitie, of zelfs nog kleiner voor de vier-tegen-viercompetitie en de twee-tegen-tweecompetitie. Het aantal spelers per team wordt in de meeste gevallen kleiner, alleen in de acht-tegen-achtcompetitie komt er een speler bij. Door deze nieuwe competities kunnen pupillen nog meer plezier beleven aan het spel: ze komen vaker aan de bal, dribbelen meer, kunnen beter samenwerken, maken meer balcontact en vooral: meer doelpunten.'

Voordelen collectieve inkoop

Omdat de KNVB ondersteuning wil bieden bij het dragen van de lasten die de vernieuwingen met zich mee kunnen brengen, heeft de bond een collectieve tender laten uitschrijven voor de pupillendoeltjes. Kybys ingenieurs en adviseurs heeft hiervoor het plan en de specificaties geschreven. Voetbalverenigingen lieten in een enquête weten dat ze dit op prijs stelden. Balemans: 'De KNVB heeft eerder een aanbod voor collectieve aanschaf gedaan aan verenigingen, onder andere van ballen en hartmassage-apparaten. Maar dat kwam er in het verleden niet van, omdat verenigingen rekening wilden houden met lokale sponsors. Het verschil is nu dat de collectieve inkoop zorgt voor betere kwaliteit tegen een zeer gunstige prijs en goede voorwaarden op het gebied van service en garantie. Op de doeltjes zit acht jaar garantie. Ze hebben hierdoor een lange levensduur, in tegenstelling tot de pupillendoeltjes die je vaak in deplorabele op velden ziet staan en die soms maar een jaar meegaan. De doelen zijn goed hanteerbaar en de 3 x 1-doeltjes zijn ook makkelijk op te stapelen, zodat er na de wedstrijd geen hele rij doeltjes langs de zijlijn staat. Ze worden binnen twee weken bij de verenigingen afgeleverd, met gratis transport en montage.'

Volgens Jeffrey Jonkman, commercieel directeur bij de fabrikant en leverancier van de doeltjes, Erma Sport, is het prijsniveau is nu zo scherp dat verenigingen die prijs niet zelf voor elkaar hadden gekregen.

KNVB als faciliterende partij

De KNVB heeft volgens Balemans een faciliterende rol bij de tender. 'Deze tender heeft de KNVB niets opgeleverd en eerder geld gekost, maar wij vinden het erg belangrijk dat clubs over goed materieel beschikken. De KNVB is dan ook bereid om in de toekomst andere collectieve inkopen te

organiseren als clubs dat prettig vinden. Ik denk dat de verenigingen deze tender positief hebben ervaren en dat deze tender dan ook niet de laatste is geweest. Wellicht gaan we ook de collectieve aanschaf van belijning voor de nieuwe wedstrijdvormen faciliteren.'

Als een voetbalvereniging binnen acht jaar problemen ondervindt met de doeltjes, kan men contact opnemen met de KNVB. 'We hopen dat verenigingen eerst zelf proberen eruit te komen met de leverancier. Maar als dat niet lukt, lopen wij er niet voor weg om contact op te nemen met de leverancier namens de vereniging', aldus Balemans. Jonkman maakt zich geen zorgen: 'Wij zullen onze verantwoordelijkheid nemen, zoals vastgelegd.'

'De KNVB gaat wellicht ook de collectieve inkoop van belijningen voor de pupillencompetities faciliteren'

ACHTERGROND

In de uitvraag stond de eis dat zowel de 3 x 1 meter-doeltjes als de 5 x 2 meter-doelen verplaatsbaar moeten zijn en een basisproduct en topproduct moeten bevatten. Een basisproduct voor 3 x 1 meter-doelen moet beschikken over een haakloze netbevestiging en extra schoren (die als extra versteviging dienen aan de boven- en onderzijde), volledig gelast zijn en geleverd worden inclusief doelnet en transport. Een topproduct voor 3 x 1 meter-doelen moet daarnaast inwendig versterkte hoeken en een draaddoelnet van 3 millimeter bevatten. Een basisproduct voor een 5 x 2 meter-doel moet inwendig versterkte hoeken en extra schoren hebben en alle doelen, basis en toplijn, moeten volledig gelast zijn. Ook dient het geleverd te worden met twee doelverzuigers en een doelnetdraad met een doorsnede van 4 millimeter. Het topproduct voor een 5 x 2 meter-doel moet voorzien zijn van dubbele transportwielen aan de onderkant.

Jeffrey Jonkman, commercieel directeur Erma Sport.

THE WORKER IS KING

www.gkbmachines.com

JOHN DEERE

Kraakman Perfors B.V.
Landbouw-, tuin- en parkmachines

Op grond van kwaliteit sinds 1933

GROENNOORD

Patrick Balemans, adviseur accommodatiezaken KNVB

Zo'n scherpe prijs hadden verenigingen zelf niet kunnen krijgen

Verzwaarders

De 5 x 2 meter-doelen zijn uitgerust met doelverzwaarders. Soms zijn de verzwaarders geïntegreerd in de doelen, maar in dit geval worden ze apart geleverd, zodat ze vlak voor de wedstrijd op de onderbalk gelegd kunnen worden. Balemans: 'Als ze er na de wedstrijd weer af worden gehaald, kunnen de pupillen de lichtgewicht aluminium doeltjes zelf opruimen.'

Jonkman legt uit: 'Op Europees niveau worden discussies gevoerd over wat nu echt veilig is: doelen met geïntegreerde verzwarende, doelen met mobiele verzwarende of geen verzwarende. Voor elke optie gelden voor- en nadelen. Erma Sport heeft onlangs een proef gedaan met fruit, om aan te tonen wat de impact is van het omvallen van een verzwaard of niet-verzwaard doel op een object zoals een meloen (in werkelijkheid een persoon).

De KNVB heeft gekozen voor mobiele doelverzwaarders met een relatief beperkt gewicht: 20 kilo per stuk. Hierdoor zijn de verzwaarders ook nog goed te verplaatsen.'

Bestellingen druppelen binnen

Voetbalverenigingen hebben een jaar de tijd om de voetbaldoelen te bestellen bij fabrikant en leverancier Erma Sport. Ze moeten hun bestelling doorgeven via een online portal op de website van Erma Sport. Niet alle 2400 voetbalclubs in Nederland zullen daarvan gebruikmaken, maar Erma Sport en de KNVB zijn positief gestemd. Jonkman: 'Er zijn vanaf 25 mei vijftig bestellingen binnengekomen, dus het druppelt goed door.' De KNVB laat weten dat de tender niet alleen interessant is voor verenigingen, maar dat ook gemeenten er gebruik van kunnen maken.

Service en levertijd

Erma Sport heeft zijn werkproces aangepast om de bestellingen soepel te laten verlopen. Na plaatsing van een bestelling in de live portal wordt automatisch een order aangemaakt, waarna de magazijnmedewerker alleen nog de pakbon hoeft af te drukken vanuit het systeem en op de zending hoeft te plakken. 'Er is geen tussenkomst meer nodig van een medewerker op kantoor, tenzij klanten een vraag hebben of er advies gewenst is. Door de automatische orderaanmaak kunnen we een levertijd van tien werkdagen

De pupillendoelen hebben de afmetingen 3 x 1 meter en 5 x 2 meter. Op deze foto: een doel van 5 x 2 meter.

Acht jaar garantie verzekert een lange levensduur

garanderen in plaats van de gangbare drie weken', aldus Jonkman.

Volgens Jonkman halen verenigingen ook voordeel uit het feit dat Erma Sport tevens de fabrikant is: 'Als het nodig is, staan onze monteurs dezelfde dag op de locatie om eventuele problemen te verhelpen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6853

De ouders en de schoolkinderen hebben meegeholpen met de aanleg van het krattensysteem.

Veldje met krattensysteem bovenop een wadi verdubbelt waterbergingscapaciteit

Breunissen: 'Sportvelden zijn ideale waterbergers, maar daarvoor is een andere *mindset* nodig'

De gemeente Hof van Twente, een samenvoeging van meerdere gemeenten, heeft een sportveldje met waterbergingsruimte aangelegd in een wadi die populair is als speelplek. Zo kan de jeugd blijven bewegen én wordt overtollig regenwater vertraagd naar de bodem en het oppervlaktewater geleid.

Henk Breunissen van systeemleverancier Happy Feet: 'Gemeenten staan voor de uitdaging om de extreme regenwaterafvoer in de toekomst te bufferen.'

Open wateren uitgraven in stedelijk gebied is geen optie meer, maar we kunnen wel onder trapveldjes en sportvelden water vasthouden.'

Auteur: Santi Raats

Om overtollig regenwater in de wijk na hevige buien te verzamelen voordat het de bodem in zakt, legde Hof van Twente in 2015 een wadi aan naast een basisschool in de kern Delden. De plek waar dat gebeurde, was op dat moment een trapveldje voor de schoolkinderen en de kinderen uit de wijk, die pal tegen de school aan ligt. De wadi werd weer ingezaaid met gras. Na de aanleg van de wadi bleef de jeugd spelen en voetballen op deze locatie.

Modder en verdichting

Bas Schuite, productbeheerder Groen van de gemeente: 'Dat is nooit een probleem geweest. Maar omdat de bodem van de wadi bestaat uit schraal zand om regenwater snel door te laten naar de ondergrond, werd het gras telkens kapot gespeeld. Na regenbuien werd de toplaag modderig en de bovenlaag verslepte daardoor. We hebben meerdere malen maatregelen getroffen zoals frezen, bemesten en doorzaaien. Maar de grasmat

is nooit goed tot ontwikkeling gekomen.'

Oplossing met dubbele functie

Alhoewel de behoefte aan een speelveld bleef bestaan, beschikte de gemeente niet direct over de middelen om elders in de buurt een nieuw veld aan te leggen. Iemand uit de ouderraad van de basisschool was echter bekend met het waterbergingssysteem onder sport- en trapveldjes en kaartte dit aan bij de gemeente. 'De gemeente

5 min. leestijd

Henk Breunissen zegt dat het krattensysteem ook is toegepast in het Greensource-veld van TenCate, waarvan hij er onlangs een heeft aangelegd bij een school in Zuid-Afrika. 'Het Greensource-veld is speciaal bedoeld om regenwater en, indien nodig, omhoog gepompt bronwater op te slaan en er drinkwater uit te genereren. Dit systeem van TenCate bestaat uit een fundering van Permavoid-kratten, shockpads en kunstgras. Het pompensysteem wordt aangedreven door zonne-energie. Het water wordt gezuiverd met speciale zuiveringstechnieken. Het sportveld biedt drinkwater aan de meer dan 700 leerlingen en docenten van de school, maar ook aan de mensen uit de buurt eromheen. Ook wordt het water gebruikt om het veld te onderhouden. Er is een Nederlandse subsidie verstrekt voor de aanleg van twintig Greensource-velden in Afrika. Het veld dat we zojuist hebben aangelegd, is veld nummer twee.'

heeft na lange overwegingen besloten om dit idee toe te passen vanwege de dubbelfunctie: extra waterbergend vermogen én een speelveld dat niet meer verdicht', vertelt Schuite. 'De kosten van dit systeem waren bovendien vergelijkbaar met die van het aanleggen van drainage om het veld beter bespeelbaar te maken.'

Een voorwaarde voor de aanleg van het kunstgrasspeelveldje was dat de school financieel zou bijdragen. Dat is gelukt; de kinderen zijn onder andere met acties langs de deuren en lokale bedrijven gegaan. Ouders hebben meegeholpen met de aanleg van de fundering van het veld. Een andere voorwaarde was dat de leverancier van het waterbestendige sportveld, Happy Feet, met lokale bedrijven zou werken. Een lokale aannemer heeft het grondwerk en de bestrating gedaan en een bedrijf uit de buurt heeft het hekwerk verzorgd.

Het systeem

Henk Breunissen van Happy Feet legt uit: 'De gehele constructie ligt op de wadi, waarmee deze compleet behouden blijft. Het speelveld is 20 bij 27 meter en heeft een waterbergingscapaciteit van 45 kuub. De fundering bestaat uit kunststof kratten van Permavoid-Sports. Dit soort kratten wordt al

ACHTERGROND

'Innovaties doorvoeren is lastig in Nederland, alhoewel we er de mond vol van hebben'

jarenlang gebruikt in waterbergingsystemen bij groeiplaatsen voor bomen. De kratten die in Hof van Twente zijn gebruikt, zijn 8,5 centimeter diep en zijn aan alle kanten open, in totaal voor 90 procent. Zij vormen samen de 'tank' waarin overtollig regenwater tijdelijk opgeslagen wordt. De kratten worden gelegd in een bedding van geotextiel. Er is geen lava of zand toegepast. Op de kratten ligt een laag shockpads en daarop ligt de kunstgrasmat, in dit geval van Domo. De totale constructie is 10 cm hoog. Daarmee ligt het speeloppervlak nog steeds

DOE MEE MET ONS LEZERSONDERZOEK EN WIN PRACHTIGE PRIJZEN!

Wij waarderen uw mening over onze vakbladen, websites en social media. Daarom nodigen we u graag uit om deel te nemen aan ons lezersonderzoek.

Dit onderzoek helpt ons om u in de toekomst beter van allerlei kennis en informatie met betrekking tot de groene sector te voorzien. Wij horen uw mening dus graag!

Ga naar onze website of scan de QR code.

Doet u mee? Dan maakt u kans op prachtige prijzen. Onder de deelnemers verloten wij namelijk een Husqvarna accu heggenchaar (ter waarde van € 429,-), 20 jaarabonnementen en 10 snoeischaars!

T.W.V.
€ 429,-

KYBYS werkt tot diep in de vezels ...

Grasvezels wel te verstaan. Natuurgras. Kunstgras.

Met uw sportveld hebben wij het beste voor. Of het nu gaat om ons unieke O2 concept voor natuurgras met gegarandeerd 10 jaar speelplezier. Of voor de aanleg en renovatie van uw kunstgrasveld, zodat u weer jaren vooruit kunt. Geen nieuwe formules, maar gewoon met de kwaliteit die u van ons gewend bent.

**KYBYS,
...gegarandeerd resultaat!**

KYBYS
ingenieurs en adviseurs
info@kybys.nl - www.kybys.nl

> Vestiging Boxtel
Bosscheweg 107-8
Postbus 371 - 5280 AJ Boxtel
+31 (0)411 678 055

> Vestiging Heemstede
Herenweg 115
2105 MG Heemstede
+31 (0)411 678 055

Bas Schuite, productbeheerder Groen bij de gemeente Hof van Twente: 'Ik ben niet zo bang voor algenexplosies in de zomer. Het veldje wordt zeer intensief gebruikt. Algen vormen zich vaak op plekken die weinig gespeeld worden. Maar mocht gladheid door algen voor overlast zorgen, dan lossen wij dat als gemeente op.'

een meter onder het maaiveld.'

Breunissen schat in dat het speelveld niet zal verzakken door de wadi-ondergrond. 'De grond onder het veldje is geëgaliseerd en de kratjes liggen op geotextiel. Dit zorgt voor een stabiele situatie.'

Het kunstgrasveldje is gevuld met zand. 'Rubber en kurk gaan drijven bij hevige regenval en worden dan met het water afgevoerd', legt Schuite uit. 'Zand blijft stabiel liggen.' De school, die het veld ook zal gebruiken voor gymlessen, is verantwoordelijk voor het dagelijks onderhoud, zoals het ruimen van blad en klein afval. De gemeente veegt en sleept het veld. Hoewel het speeloppervlak regelmatig nat wordt na regenval door zijn ligging onder het maaiveld, is Schuite niet zo bang voor algenexplosies in de zomer. 'Het veldje wordt zeer intensief gebruikt. Algen vormen zich vaak op plekken die weinig gespeeld worden. Maar mocht gladheid door algen voor overlast zorgen, dan lossen wij dat als gemeente op.'

Niet nieuw onder de zon

Waterbergende speel- en sportvelden zijn niets nieuws: ze zijn al zo'n tien jaar op de markt. Te denken valt aan het Waber-systeem van GKB, het Greensource-systeem van TenCate en het recentere Store Floor-systeem van Antea Group.

Henk Breunissen: 'Ik heb wel tien tot vijftien van deze systemen aangelegd onder trapveldjes en speelplekken. Helaas kijkt men in de markt voor sportvelden nog vaak naar het investeringsbedrag en niet naar beheer- en hergebruikvoorwaarden op termijn. Hierdoor is het moeilijk om in de Nederlandse markt goede vernieuwingen door te voeren.'

In het Waber-systeem en het Store Floor-systeem bestaat de fundering uit een dikke laag grove natuursteenblokken, met daarop een dunnere laag fijnere stenen, als egaliserende ondergrond voor het kunstgras. Ook een funderingsvervanger van PP-kunststof in de vorm van kratten onder een sportveld is niet nieuw. Zes jaar geleden legde de Radboud Universiteit nog een multifunctioneel, lichtgewicht kunstgrasveld met krattenconstructie aan bovenop een parkeergarage. Ook het Greensource-systeem maakt gebruik van Permavoid-kratten.

Klimaatadaptatie

Volgens Breunissen worden er echter veel vaker speelveldjes met een tijdelijke waterberging gebouwd dan sportvelden. 'Ik heb wel tien tot vijftien van deze systemen aangelegd onder trapveldjes en speelplekken. Helaas kijkt men in de markt voor sportvelden nog vaak naar het investeringsbedrag. Maar het is een feit dat het klimaat extremer wordt. Dit plaatst waterschappen en gemeenten voor een uitdaging. Met het oog op de klimaatverandering zouden we meer moeten denken in tijdelijk waterbergende oplossingen, want open water uitgraven in stedelijk gebied is geen optie.'

In Engeland ziet Breunissen overigens wel een trend van sportveldenaanleg met krattensystemen. 'Daar wordt sneller geïnvesteerd in innovatie op het gebied van duurzaamheid. Er zijn daar al officiële voetbalvelden met deze waterbergende fundering aangelegd. In Nederland is het lastiger om vernieuwingen door te voeren, alhoewel we in Nederland wel de mond vol hebben van duurzaamheid.'

De meerkosten van een veld met krattenfundering zijn nog aanzienlijk. 'De aanleg van een waterhockeyveld met kratten kost 30 duizend euro meer dan normaal, aangezien de asfaltlaag die er normaal gesproken al onder ligt, dan vervalt. Het ombouwen van een sportveld met een zand- of lava-onderbouw of een slechte grondslag tot een sportveld met kratten kost ongeveer 80 duizend euro meer dan de aanleg van een traditioneel veld. Maar deze kosten zijn op de lange termijn goed terug te verdienen, door de voordelen van hergebruikt water voor beregening in plaats van drinkwater.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6658

Veel nieuw ijzer op Demopark Eisenach

Tropisch heet en veel noviteiten op Oost-Duitse groen-en-grijs-techniekshow

De naam Eisenach vraagt natuurlijk om slechte grapjes over oud ijzer. Onterecht, voor wie er is geweest. Een bezoek van één dag is eigenlijk te kort voor de overweldigende hoeveelheid machines voor groen en grijs. Iedereen die je spreekt, is enthousiast over de bijzondere combi van machines die hier te zien is, naast een groot aantal interessante nieuwigheden.

Auteur: Hein van Iersel

Onkruidbeheer is ook in Duitsland een *big thing*. Een rondje over de beurs levert met gemak dertig verschillende aanbieders van heetwatermachines op. U zult daarom begrijpen dat uw redacteur zich beperkt tot een drietal aanbieders met Nederlandse connecties én ambities. De belangrijkste innovatie van Heatweed is de introductie van ISRP, een concept waarmee op dit moment in Nederland al drie aannemers aan de slag zijn: Weed Free Service, Van der Haar en Wolterinck. Het doel van het concept is terreinbeheerders op een slimme manier te ontzorgen bij het bestrijden van invasieve exoten. Een softwarepakket dat werkt via een app of online, helpt inspecteurs, bestrijders én beheerders om te doen wat nodig is. De aannemer kan zijn machines zo effectief mogelijk inzetten; de beheerder weet dat de aannemer het afgesproken programma heeft afgewerkt en daarmee voldoet aan de Europese regelgeving. In Stad + Groen komen twee uitgebreide artikelen over dit concept.

Heatweed werkt al jaren samen met een ander Nederlands bedrijf in de heetwateronkruidbranche:

Waterkracht. En het is in de branche al geruime tijd een publiek geheim dat het niet echt meer botert tussen beide bedrijven. Van oudsher produceerde Waterkracht een groot deel van de Heatweed-machines, maar het bedrijf wil ook een eigen positie in de markt. Het gevolg laat zich raden: herrie in de glazen. Enkele dagen voor Eisenach stonden beide bedrijven nog voor het hekje. De reactie hierop van Cecilie Ruud, ceo van Heatweed, was kort en bondig: 'Wij zullen ons aan de contractuele afspraken houden, die inhouden dat wij dit jaar nog machines bij Waterkracht afnemen.' Overigens bestrijdt Ruud dat de machines van Heatweed en Waterkracht hetzelfde zijn. 'Wij modificeren de machines en komen daarmee op een capaciteit die minimaal 25 procent hoger is dan die van een Waterkracht-machine.'

De vertegenwoordigers van Waterkracht bagateliseren het verschil in capaciteit. Volgens Henk Masselink van dit bedrijf maakt het ook niet zo veel uit hoeveel water een machine precies geeft. Zeker niet als je met een handlans onkruid

bestrijdt. Naast de slechte relatie tussen Heatweed en Waterkracht is het ook al minimaal een half jaar een publiek geheim dat Waterkracht met een machine komt die onkruid bestrijdt via camera-techniek. In 2016 nodigde Waterkracht al dealers uit voor een eerste demo van de machines, iets wat bij het toenmalige Wave in het verkeerde keelgat schoot. Gerhard Gilbers van Waterkracht: 'Sensortechnologie is natuurlijk gepatenteerd en dat patent zit bij Heatweed. Mede daarom kiezen wij voor cameratechniek.' Volgens Gilbers zou dat ook voordelen hebben ten opzichte van sensortechnologie. Een sensor zou alleen groen kunnen onderscheiden tegen een anders gekleurde achtergrond. Een camera is theoretisch in staat om verschillende soorten groen en dus verschillende soorten planten te onderscheiden. Dat zou betekenen dat de machine ook breder bruikbaar is in de landbouw. Dat zal overigens nog wel even duren. Het prototype wordt op dit moment opgebouwd op een Multihog-werktuigdrager en zal vanaf september getest worden. Op zijn snelst komt de *WaterKracht Vision*, zoals de machine gaat

6 min. leestijd

ACHTERGROND

heten, daarom pas in 2018 op de markt. Gilbers is zeer ambitieus als het gaat om de nieuwe machine: 'Schrijf maar op: dubbele capaciteit tegen de helft van de kosten.'

Oeliatec

Oeliatec is een grote naam in Frankrijk, maar zo goed als onbekend in Nederland. Onterecht, lijkt op het eerste gezicht. Op de beurs liet men onder andere een zelf ontwikkelde elektrische zelfrijder zien, die breed ingezet kan worden voor heetwateronkruidbestrijding én hogedrukreiniging. Het bijzondere van deze machine is onder meer dat de aandrijving en de pompen gewoon op twee verschillende accupakketten lopen. Als er op hoge druk gewerkt moet worden, kan er voor extra power een tweetaktverbrandingsmotor worden ingeschakeld. Het opstoken van het hete

water gebeurt nog wel gewoon met diesel. De Nederlandse agent van Oeliatec is het nieuwe bedrijf Ramm van Gerrit van Nieuwenhuizen en Jeroen van de Ven. Volgens hen zou je een volledige dag kunnen werken en toch slechts twaalf tot vijftien liter diesel verstopen. De werktuigdrager kan voorzien worden van een bijzonder werktuig. Daarmee kun je in één werkgang zowel de goot als het trottoir met heet water bewerken. Dat is mogelijk door vier verend opgehangen modules, die apart in- en uitgeschakeld kunnen worden.

Gelukkig waren er ook nog andere machines te bewonderen in Eisenach dan alleen heetwatermachines. Een aantal bijzondere innovaties was in de stand van Cub Cadett te zien. Vakblad Fieldmanager schreef al eerder over de Infinicut: de eerste elektrische accumaaiër voor stadions. Deze Infinicut stond in Eisenach opgesteld, maar Cub Cadett, dat zojuist Robomow heeft overgenomen, had nog meer nieuwigheden. Enige jaren geleden heeft Cub Cadett het merk Precision Path overgenomen, een robotmaaier voor de golfmarkt. Deze wordt nu onder de naam Cub Cadett Precision Path

Onkruidbeheer is ook in Duitsland een big thing

Wereldprimeur!

BelRobotics en DSV zaden introduceren
het meest innovatieve, duurzame, milieuvriendelijke, gezonde
én best bespeelbare concept sinds mensenheugenis:

GRAS

Gras, zult u denken? Inderdaad, gras!
Maar het is geen gewoon gras; het gaat veel verder:

BACK TO NATURE SPORTVELDCONCEPT

Het bewezen en duurzame alternatief voor kunstgrasvelden

Cijfers uit meerjarig onderzoek tonen aan dat een robotmaaier gecombineerd met het juiste grasmengsel een veld op alle fronten beter laat presteren.

Het Back To Nature sportveldconcept is speciaal ontwikkeld als alternatief voor kunstgrasvelden, of als aanvulling op bestaande grasvelden. Tijdens de ontwikkeling hebben BelRobotics en DSV zaden hun kennis en krachten gebundeld. Met als resultaat: een gezondere grasmengsel met een verbeterd maaibeeld en een hogere zodechtheid.

Kijk op de website voor alle geselecteerde dealers van Back To Nature!

- ✓ Betere bespeelbaarheid
- ✓ Ultieme vorm van mulchen
- ✓ Nauwelijks maaibelasting op het veld
- ✓ Geen grasafval
- ✓ Geen gezondheidsrisico's
- ✓ Duurzaam en uiterst milieuvriendelijk
- ✓ Nauwelijks CO₂ uitstoot

Neem voor meer informatie contact op met:

E tb@belrobotics.com
T +31 (0)6-38665519
I www.belrobotics.com

E info@dsv-zaden.nl
T +31 (0)485-550610
I www.dsv-zaden.nl

Groei door
innovatie

Nieuwe heet water combi van Oeliatech Met zowel heet water, reiniging als een volvelds optie.

geleverd. In Amerika zouden al drie banen voorzien zijn van deze maaier en in het VK binnenkort één baan. Cub Cadett positioneert zich daarmee steeds meer als een professioneel merk met een gamma waarop menig fabrikant jaloers zal zijn.

Kommtech

Van Kommtech was een kleine zodensnijder te zien, waarmee men makkelijk oude zoden kan afsnijden en afvoeren. In principe is de machine ook bruikbaar als oogstmachine voor zoden, maar daarvoor is de werkbreedte te klein en de machine niet precies genoeg. Tobias Fin van dit bedrijf ziet deze machine vooral als een oplossing voor plaatsen waar men een oude grasmat wil vervangen, bijvoorbeeld in een doelgebied of in een achtertuin. Natuurlijk is dit ook mogelijk met bijvoorbeeld een Field Top Maker, maar deze Komptech-zodensnijder is compacter en waarschijnlijk goedkoper in aanschaf.

uur en een maximale snelheid van 6 kilometer. Deze machine kreeg van de beursorganisatie een zilveren medaille.

Ook een zilveren medaille kreeg de EZGO-golfkar Elite Lithium. Het zou hier gaan om de eerste golfkar die is voorzien van lithium-ionbatterijen. Deze kar stond in de stand van Golf Tech, waarin onder andere een groot deel van het portfolio van Ransomes en Jacobsen was uitgesteld. Deze golfkar is optioneel te voorzien van een uitgebreid navigatiepakket. Hiermee kun je golfers beter sturen over de baan. Je kunt ze bijvoorbeeld verbieden om hun weg te zoeken over de fairway en verplichten om alleen over de verharde paden te rijden. Deze optie wordt overigens ook al door andere leveranciers aangeboden.

Berky liet in Oost-Duitsland het eerste werkende prototype van zijn zelfrijder zien. Volgens Peter Janssen van de Nederlandse agent GTJ, die ook

Kommtech Zodensnijder.

op de beurs aanwezig was, gaat het hier om een zeer belangrijke innovatie voor het onderhoud van wegen en vaarwegen in de toekomst. Janssen: 'Als in Nederland tractoren onder kenteken gaan vallen, zal het een steeds groter probleem worden om tractoren te voorzien van een lange giek van negen meter.' Allereerst kom je volgens Janssen niet uit met het gewicht van de giek in combi met het basisgewicht van de tractor. Daarbij zijn de opbouwkosten van een negen meter lange giek op een grote Fendt of John Deere sky-high.

De nieuwe zelfrijder van Berky zou dan een veel betere optie zijn. De machine is voorzien van een groot platform, waarop makkelijker een giek gemonteerd kan worden met een maaikorf of iets anders. Aan de voorkant kan dan een tweede voertuig gemonteerd worden. Op het platform is voldoende plaats voor een draaibare, zeer ruime cabine, met bijna 360 graden zicht rondom. De precieze prijs is nog niet beschikbaar, maar zal

Het gebruik van accu-gereedschap neemt hand over hand toe

Het gebruik van accugereedschap neemt hand over hand toe. Tot voor kort leken alleen handgereedschappen als bosmaaier en kettingzagen te zijn aangestoken door het accuvirus, maar deze ontwikkeling gaat snel. Het Nederlandse Matador, bekend van cementmixers en kruiwagens, liet op de beurs de M-TRac zien. Deze tweewielige werktuigdrager op accu's stond volgens salesmanager Frans van Os eerder al op Galabau en is te combineren met onder andere een dubbele onkruidborstel, een straatbezem en een ploeg. De machine heeft een leeg gewicht van 400 kilo en zou 10 ton kunnen trekken. Verdere specificaties zijn de 6 x 8 volts 170 AH met een laadtijd van acht

Matador dubbele onkruidborstel.

SPORTVELDONDERHOUD

SPECIALIST IN AANLEG & ONDERHOUD
VAN KUNST- EN NATUURGRAS

Aanleg
Dagelijks onderhoud
Groot onderhoud
Bemesting
Beregening
Persoonlijk advies

Oudendijk 94

4285 WL Woudrichem

www.hsmsport.nl

info@hsmsport.nl

PROGRASS
Professional Grass Service

PROGRASS
Academy

Alles voor uw gras vindt u bij ProGrasS!

Major Gangmower Contoura.

tegen de twee ton zijn. Daarvoor krijgt men dan volgens Janssen een machine die eigenlijk alles kan. In september organiseert GTJ een demotour voor deze machine in Nederland.

Multihog stond op Eisenach met vooral een aantal interessante aanbouwwerktuigen. Een aardig bijvoorbeeld is de ZaunKönig, of, in goed Nederlands, de paaltjeskoning van Kneilman Gerätebau. Dit werktuig draait zich als het ware om een paal of lichtmast heen en maait alles daar weg. Bosmaaierwerk zou daarmee tot het verleden behoren. In de stand van Multihog stond verder een opbouwmaaier van Wicke met een opzuigstelsel. Volgens de Nederlandse agent Gerard Vels zou dit de ultieme maaicontainer zijn, en bovendien de eerste met dit stelsel. Vels gaat het komende jaar onder andere benutten om deze maaier breder bekend te maken in Nederland.

Ook Johannes Ballast van het Ierse bedrijf Major liet een aantal innovaties zien. Zijn topper was de Major Contoura. Dit is een *gangmower* op basis van drie onafhankelijk opgehangen cirkelmaaiers, met een totale werkbreedte van 3,60 m. De machine is in totaal best zwaar, maar omdat hij niet in de driepunt hangt maar op een eigen wielstel steunt, is hij toch te combineren met een relatief kleine compacttractor. Als toepassingsgebied ziet Ballast *roughs* en *semi-roughs* op golfbanen, maar ook sportvelden.

ICT neemt in de groensector een steeds belangrijker rol in. Stema kwam op Eisenach met de mogelijkheid om de kliepfunctie van een tandem-asser te bedienen met de smartphone. De bluetoothfunctie wordt volgens de fabrikant opgebouwd op verschillende kliepers van Stema en laat ook zien hoe vol de accu van de aanhanger nog is.

Berky Zelfrijder.

ACHTERGROND

ICT neemt in de groensector een **steeds belangrijker** rol in

Ook elektrisch is de nieuwe maaier van Sabo. Deze duwmaaier is voorzien van twee waterdichte accu's en blijkt bij een korte demo op het terrein verrassend sterk, ook in hoger gras. De Bosch-accu's van deze Sabo zijn verwisselbaar met andere werktuigen van het Duitse merk – dat al jaren eigendom is van John Deere –, waaronder bosmaaiers.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6855

EZGO op lithium Ion Accu's.

ZaunKönig maait makkelijk om paaltjes heen.

PRODUCTIE BLEC MACHINES DOOR REDEXIM

BLEC POWER BOX RAKE

BLEC LASER-GRADER

BLEC MULTISEEDER

Eind 2015 nam Redexim alle aandelen van het Britse bedrijf Blec over, waarmee tegelijkertijd de productie van de Blec machines naar de Redexim fabrieken werd overgeheveld.

Blec is opgericht in 1986 en heeft over de jaren een reputatie opgebouwd als producent van innovatieve en degelijke machines.

Het productie programma omvat vele producten voor de aanleg en onderhoud van sportvelden en golfbanen en voor parken en tuinen. Bij de machines van Blec gaat het om zowel handmatige loopmachines, als door tractoren voortgetrokken machines.

BLEC CULTIPACK SEEDER

Kwekerijweg 8, 3709 JA Zeist Holland
T +31 (0)30 69 33 227
F +31 (0)30 69 33 228
Verti-drain@redexim.com
www.redexim.com

Redexim

‘Wij ambiëren sportfacilitering over de hele breedte’

Antea Group Sport zet creativiteit vol in

Antea Group Sport is een van Nederlands grootste bedrijven op het gebied van sportvelden. Het streeft ernaar om voorop te lopen op het gebied van ontwikkeling, kwaliteit en milieu. Het bedrijf heeft, ook recentelijk, heel wat waardevolle innovaties van de band laten rollen.

Auteur: Santi Raats

Antea Group Sport onderscheidde zich tien jaar geleden al door een conceptbenadering bij de aanleg van kunstgrassportvelden. Het bedrijf brengt dit streven in de praktijk in zijn deelgenootschap met kunstgrasleverancier Edel Grass en met aanleg-, onderhouds- en afvoerspecialist J&E Sports. ‘Goede afstemming over de hele keten is een voorwaarde voor rust, hoge kwaliteit en tijdige oplevering. De systeemoplossingen die we met ons partnerschap leveren, zorgen voor algehele ontzorging’, verklaart directeur sport Gosewin Bos. ‘Bovendien heeft onze samenwerking een complementair effect, waardoor alle partijen hun kennis verbreden en verdiepen. De output vanuit het aanleg- en onderhoudswerk door Antea Group Sport en J&E Sports levert het Edel Grass-laboratorium input voor productontwikkeling. Deze synergie leidt voortdurend tot innovatie.’

Procescertificaat aanleg

Constructie-, locatie- en bodemkundig onderzoek, ontwerp en inrichting, bouw, aanleg en gespecialiseerd onderhoud vallen allemaal binnen de totaal-dienst die Antea Group Sport levert. Het bedrijf bezit de competenties om het hele sportcomplex in te richten. Om haar proces- en kwaliteitsbeheersing op het gebied van kunstgrasaanleg aantoonbaar te maken, liet de onderneming zich

in 2012 certificeren voor het hele werkproces door kennis- en keuringsinstituut Kiwa Isa Sport. Antea Group Sport wil niet voor verrassingen komen te staan op het moment van keuring. Senior adviseur Henk Kool legt uit: ‘Wij zijn intrinsiek gemotiveerd om de hoogst haalbare kwaliteit te borgen, maar gunnen ook de klant optimale gerustheid. Procescertificering houdt in dat wij in staat zijn om bij de aanleg zelf de kwaliteit te meten en onderbouwd te registreren. Dat levert zekerheid op voor alle partijen voordat de keuring plaatsvindt. Het resultaat is dat het aantal tussentijdse afkeuringen aanzienlijk is verlaagd.’ Op dit moment is Antea Group Sport de enige partij die werkt onder procescertificering.

Droge voeten in de wijk

Met het oog op het veranderende klimaat, dat extremere droge en natte periodes laat zien, legt Antea Group Sport de focus op waterretentie onder kunstgrasvelden. Begin 2016 trad de onderneming naar buiten met Store Floor. Het systeem is niet nieuw: een kunstgrassportveldonderbouw met een dikke laag grove natuursteenblokken, met daarop een dunnere laag fijnere stenen, als egaliserende ondergrond voor het kunstgras. ‘Store Floor heeft een opslagcapaciteit van circa 1000 kuub. Het is de bedoeling dat het sportpark zijn regen-

water zelf kan opvangen en tijdelijk vasthouden onder een of meerdere sportvelden’, vertelt Bos. ‘Die hoeveelheid kan behoorlijk oplopen, zeker bij grote sportcomplexen met meerdere velden, grote stukken verharding, bebouwing en uitgebreide parkeergelegenheid. De afvoer van regenwater verloopt op een sportpark snel. Deze waterbult stevent met hoge snelheid af op het openbaar afvoerkanaal en draagt bij aan overbelasting van het afwateringssysteem tijdens natte pieken. Store Floor houdt het hemelwater tijdelijk vast. Pas wanneer het water uit de wijk weg is, komt het water uit de waterberging langzaam vrij.’ Kool legt uit hoe een veldeigenaar deze waterberging het beste kan realiseren: ‘Store Floor kan onder het veld worden gebouwd op het moment dat het toe is aan renovatie. Gemeenten mogen ervan uitgaan dat Store Floor het afwateringsprobleem oplost van het sportpark, maar ook van een deel van de omliggende wijk.’

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6856

Gemeenten houden vast aan SBR

De rust is terug na een aantal tumultueuze maanden

Het is inmiddels zo'n negen maanden geleden dat een Zembla-uitzending de kunstgraswereld op zijn kop zette. Nadat het RIVM en Europees agentschap Echa beiden geconstateerd hebben dat SBR veilig is, lijkt de rust min of meer te zijn teruggekeerd. Veel gemeenten blijven gewoon kiezen voor SBR.

Auteur: Nino Stuivenberg

Rubbergranulaat wordt gebruikt als instrooi materiaal om kunstgrasvelden dezelfde sporttechnische eigenschappen te geven als een veld met natuurgras. Van de 1.800 kunstgrasvoetbalvelden in Nederland is maar liefst negentig procent met de rubberkorrels ingestrooid. De reacties na de eerste Zembla-uitzending, getiteld 'Gevaarlijk spel', waren dan ook niet mals. Toch heeft de meerderheid van de clubs en gemeenten zich niet van de wijs laten brengen.

Opgesloten stoffen

Zo hebben onder meer de gemeenten Haarlem,

Leeuwarden en Oldenzaal besloten dat zij in de toekomst op SBR blijven spelen. De gemeente Haarlem nam de beslissing samen met verschillende voetbalverenigingen. Samen bekeken zij alternatieve instrooi materialen, maar kwamen daarbij tot de conclusie dat er onvoldoende aanleiding was om van SBR af te stappen. Verder zegt de gemeente dat er inderdaad paks in de korrels zitten, maar dat deze nauwelijks vrijkomen en in het granulaat zijn opgesloten. Els van Schie, directeur Milieu en Veiligheid van het RIVM, kan dat beamen naar aanleiding van eigen onderzoek. Van Schie: 'We hebben op de eerste plaats gekeken wat er in

de rubberkorrels zit. Zoals we verwacht hadden, zitten er allerlei stoffen in het rubbergranulaat. Belangrijk is om te weten wat er allemaal uit komt. Verschillende analyses laten zien dat die stoffen goed opgesloten zitten in de rubberkorrels en dat ze er nauwelijks uit komen.'

In Leeuwarden stelde de PvdA schriftelijke vragen aan het college van B&W. De partij wilde onder meer weten of kunstgrasvelden niet gesloten moesten worden. Het college gaf als antwoord dat de resultaten van het onderzoek van het RIVM worden gevolgd: sporten op rubbergranulaat is

3 min. leestijd

ACTUEEL

den het RIVM en het Echa dit ook aan. Daarnaast werd door diverse Amerikaanse wetenschappers en instituten, zoals oncoloog Archie Bleyer en het Washington State Department of Health, aangetoond dat er geen verband bestaat tussen sporten op rubbergranulaat en het ontstaan van kanker. Lauren Jenks van het Washington State Health Department: 'Er zijn juist minder kankergevallen onder "kunstgrasvoetballers" dan verwacht zou mogen worden op basis van de incidentie van kanker onder inwoners van Washington uit dezelfde leeftijdscategorie. Daarom beveelt het Washington State Department of Health aan dat voetballers vooral blijven spelen, ongeacht het type veldoppervlak.'

Naast de onderzoeken die aantonen dat de infill veilig is, zijn er geen onderzoeken waaruit blijkt dat SBR een gevaar voor de gezondheid vormt. Toch ontstond er nieuwe twijfel toen in een recente uitzending van Zembla, afgelopen februari, een onderzoek van de Vrije Universiteit werd getoond dat gebruikmaakte van zebravisjes. In deze proef hadden de korrels zeven dagen in water gelegen, waarna het water gecentrifugeerd werd. Het verbaast niet dat er vervolgens een hoge concentratie stoffen vrijkwam. Volgens Gerard Mulder, emeritus professor toxicologie aan de Universiteit Leiden, is deze vondst echter niet een op een te vertalen naar de situatie van een voetballer op een veld. Mulder: 'Het onderzoek met de zebravisjes is interessant, maar volstrekt niet geschikt om te dienen voor risicoschatting voor de mens.'

Twijfel over normering

Zowel het RIVM als het Echa concludeerde dus dat SBR veilig is, maar ze gaven wél beide de aanbeveling om rubbergranulaat onder strengere normen te laten vallen. Dat leidde tot onduidelijkheid. Om eenduidigheid te garanderen, besloot de vereniging Band en Milieu daarom om zelf per 1 maart 2017 verscherpte normen in te voeren. Van

de acht belangrijkste paks mag voortaan in totaal maximaal 20 milligram per kilo in het granulaat zitten; de som van deze acht paks is dus maximaal 20 mg/kg. Deze norm is in lijn met de bevindingen van het RIVM. Kees van Oostenrijk, bestuurder van Band en Milieu: 'We leggen onszelf strengere regels op dan de wet vereist. De normering geeft de gebruikers de zekerheid dat deze aan de eisen voldoen en dat het gehalte aan paks strookt met het onderzoeksresultaat van het RIVM. Sportclubs en gemeenten krijgen nu bij nieuw aan te leggen velden extra zekerheid. Als de aanleg gebeurt door gecertificeerde partijen, met producten die aan de norm voldoen, dan zijn ze veilig.'

Enorme klus

Het heeft er dus alle schijn van dat het aantal clubs en gemeenten dat voor alternatieve infill kiest beperkt is. Uit een enquête van dit vakblad, eerder dit jaar, bleek al dat ruim 83 procent van de voetbalclubs nog steeds denkt dat rubbergranulaat veilig genoeg is om op te voetballen. Mocht de hele voetbalwereld toch ineens willen overstappen naar kurk, dan zou dat een ander probleem met zich meebrengen. Frank Hopstaken van Ffact, die een Ecotest voor verschillende infillmaterialen uitvoerde, legt uit: 'Er is twee keer het oppervlak van de provincie Utrecht aan productieland nodig om het rubbergranulaat op 2.000 kunstgrasvelden te vervangen door kurk.' Om over de kosten nog maar te zwijgen. Van een massale overstap naar kurk is echter geen sprake; ondanks alles blijft SBR nog steeds het meest toegepaste instrooimateriaal.

veilig. Daarbij wordt nog eens benadrukt dat het RIVM een onderzoeksinstituut is met wereldfaam. Ook het college van B&W in Oldenzaal besloot de adviezen van het RIVM te volgen: 'De huidige toegepaste SBR-infill geeft de beste en duurzaamste sporttechnische eigenschappen aan de kunstgrasvelden. De alternatieven zijn nog nooit zo uitgebreid onderzocht op eventuele schadelijke stoffen voor de gezondheid als bij SBR-infill. De gemeente heeft dan ook het besluit genomen om SBR-rubberinfill bij de aanleg en renovatie van kunstgrasvoetbalvelden in Oldenzaal te blijven toepassen.'

Wetenschappelijk onderzoek

De meeste gemeenten verwijzen dus naar wetenschappelijke onderzoeken als reden waarom zij op SBR blijven spelen. Is dat gerechtvaardigd? Diverse onderzoeken kwamen met de conclusie dat het veilig en verantwoord is om op kunstgrasvelden met rubbergranulaat te sporten. Onlangs toon-

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6858

GEEF UW KUNSTGRASVELD EEN TWEEDE KANS!

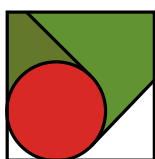
Vaak worden complete kunstgrasvelden vervangen, terwijl slechts een **klein deel** van het veld versleten is, of omdat het veld niet meer aan de huidige **normen** voldoet. Wij zijn van mening dat ieder veld een tweede kans verdient. Met een relatief **kleine investering** kunnen wij uw veld opwaarderen volgens de KNVB en FIFA normen en de **gebruiksduur** van uw veld met **3 tot 5 jaar verlengen!**

Waarom zou u een heel veld vervangen als alleen de doelgebieden versleten zijn. Wij kunnen, geheel naar uw wensen, een deel van het penalty gebied vervangen met nieuw kunstgras dat geschikt is voor deelrenovaties van kunstgrasvoetbalvelden.

Transplantatie is ook een mogelijkheid. Vaak is het veld namelijk versleten rond de penaltystip en in de doelgebieden, terwijl het kunstgras van de achteruitlopen nauwelijks versleten is. Het kunstgras van het doelgebied wordt dan omgeruild met het kunstgras uit de achteruitlopen. Op deze manier zal het gehele speelveld bestaan uit hetzelfde kunstgras en ontstaat er ook geen kleurverschil.

Uiteraard kunnen er ook **kwaliteitsverbeteringen** worden toegepast, zoals het verversen of vervangen van uw huidige zand en rubber infill. Hierdoor worden er weer betere speeieigenschappen gecreëerd. Daarnaast neemt ook de kans op blessures af en neemt het spelcomfort toe.

Door het toepassen van één van bovenstaande revitaliserings komen de speeieigenschappen van het bestaande veld ook weer dichterbij de speeieigenschappen van uw nieuwe velden te liggen. Daarbij zal een opgeknapt veld weer vaker bespeelt worden, waardoor een betere spreiding van het gebruik van de velden ontstaat.

J&E SPORTS

AANLEG | ONDERHOUD | LANDSCAPING

WWW.JENESPORTS.COM

INTERESSE?
Vraag dan onze
folder aan of neem
contact met ons op
voor een geheel
vrijblijvende
offerte.

23 NOVEMBER 2017

NATIONAAL SPORTVELDEN CONGRES FIELDMANAGER OF THE YEAR 2018

SPONSORPAKKET CONGRES 2017

Totaalprijs € 1950,- (exc. btw)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen
met Alberto Palsgraaf via 06-20436728 of
alberto@nwst.nl.

SPONSORS
FIELDMANAGER OF THE YEAR

**SAVE
THE
DATE**

**EDITIE
11**

KNVB CAMPUS • ZEIST

NATIONAALSPORTVELDENCONGRES.NL

Sensors zorgen voor betere velden in Sprang-Capelle

Met betere data kun je besparen op mest en water

Een waarheid als een koe: meten is weten. De gemeente Waalwijk, Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V. en Vos Capelle brengen het in praktijk op het veld van SSC '55 in Sprang-Capelle. Vijf sensors in de toplaag van een veld zorgen dat de club, maar ook de aannemer en de adviseur meer inzicht hebben in de vochtconditie, bodemtemperatuur en EC-waarde van het veld.

Auteur: Hein van Iersel

Het 'bouwteam' achter de sensors op het veld van SSC '55: Bertjan Emons, Thijs van Zandwijk, Bart van Kollenburg en Ton Metzke.

Ton Metzke is de stille kracht achter SSC '55, de voetbalclub uit Sprang-Capelle waar de sensors zijn aangebracht. Wat hem betreft zijn de sensors nu al een succes, want zijn velden hebben er nog nooit zo mooi bij gelegen. Metzke begrijpt natuurlijk dat dit niet alleen de verdienste van de sensors is. Vooral het feit dat de velden met ingang van dit jaar zijn voorzien van automatische beregening heeft daaraan bijgedragen. Vroeger moesten de vrijwilligers van SSC '55 met haspels in de weer, maar in 2016 zijn de velden voorzien van een aantal strengen automatische beregening, die Metzke met zijn mobiele telefoon kan aanzetten. Vooral in de kritische ingroeiperiode, als het jonge gras nog gevoelig is voor droogte, maakt dat een wereld van verschil. Het is dan mogelijk om bij heet weer snel

 3 min. leestijd

ACHTERGROND

de toplaag te koelen, zodat de prille grasplant niet hoeft te verdrogen.

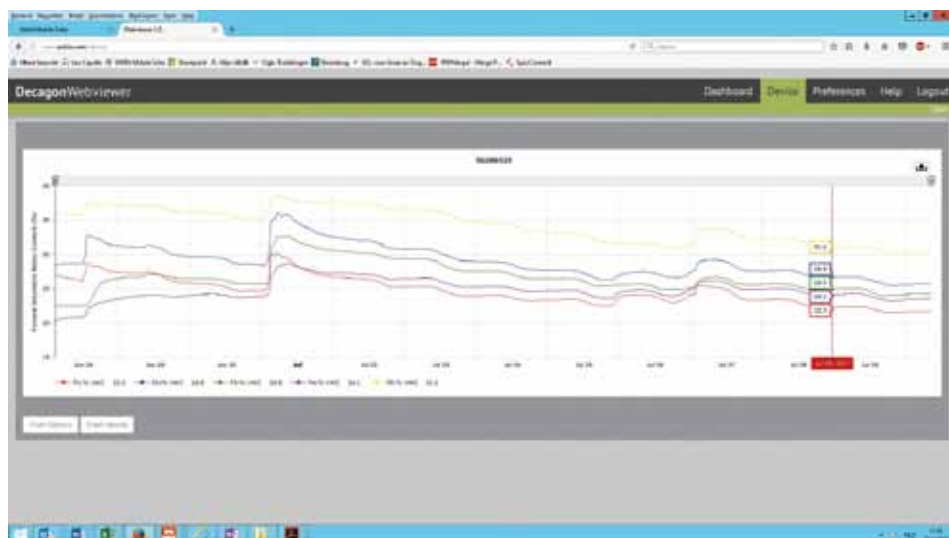
Technologie uit de glastuinbouw

Bart van Kollenburg: 'Onze directeur, Ronnie Vos, had al vaker geroepen dat het een goed idee zou zijn om bodemsensors in sportvelden te plaatsen. Als Vos Capelle hebben wij veel ervaring in het toepassen van sensors bij onze klanten in de glasteelt. We wisten daardoor dat het niet zo moeilijk hoefde te zijn om dit ook toe te passen op een sportveld. Bertjan Emons van Van Wijlen: 'We hebben voor deze sensors vijf plaatsen geselecteerd, die volgens ons de juiste zijn: in een van de doelgebieden, aan de schaduwkant, op een plek waar de sprinklers elkaar dubbel overlappen, op een plek waar geen overlap is en net buiten het 16 metergebied.' Uiteindelijk blijken de resultaten van de vijf sensors elkaar niet veel te ontlopen. In de toekomst zijn we wellicht met slechts één sensor per veld klaar. Het meest opvallende is dat aan de

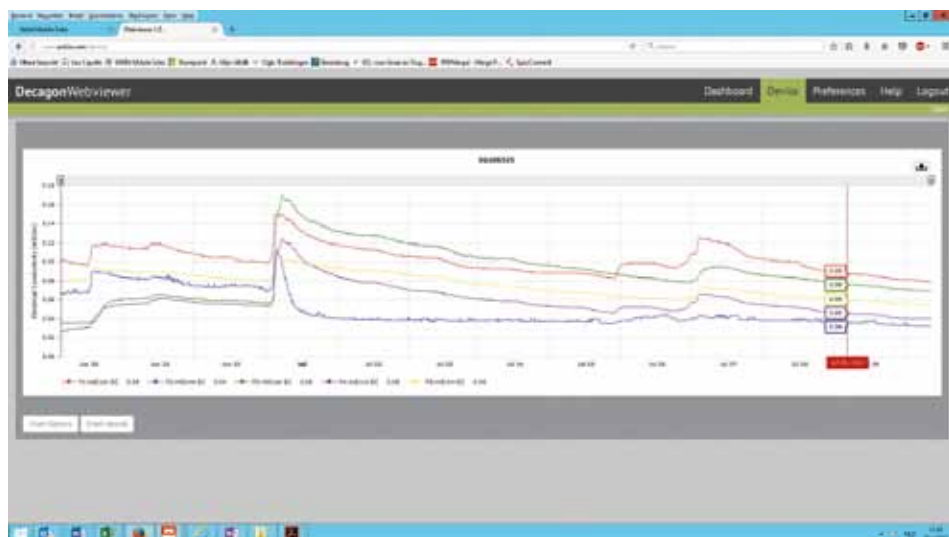
schaduwkant van het veld, waar een aantal grote eiken staat, het vochniveau niet zo snel terugloopt als Emons dacht. Emons: 'Ik dacht dat ik hier extra zou moeten regenen omdat er een aantal volwassen bomen staat, maar dat valt reuze mee. Sterker nog: uit de meetwaarden is gebleken dat we de schaduwkant minder hoeven te beregenen. Nu we deze meetgegevens hebben kunnen we zeker in de kritieke periode het vochtgehalte binnen het veld geheel uniform houden.'

Betere prijs

Thijs Zandwijk, Teammanager Sportbedrijf bij Gemeente Waalwijk, is enthousiast over de techniek: 'De gemeente heeft duurzaamheid als speerpunt. Wij willen kijken of we de velden nog optimaler kunnen onderhouden. Water op het moment dat het écht moet en bemesten pas op het moment dat de plant het ook echt nodig heeft. We willen graag het waterverbruik verder verlagen, zorgen dat we op maat bemesten en meststoffen

Vochtmeting

EC waarde

Sportsfill Eco⁺: groen licht voor SBR bestekken

Duurzaam rubber infill

- Perfecte sporttechnische eigenschappen
- Voldoet aan de nieuwe norm voor rubber granulaat
- Voorzien van milieukeur
- 100% gerecycled
- 100% terugname garantie
- Verkrijgbaar in zwart, groen en bruin

**Today black, tomorrow
green solutions.**

De RIVM, ECHA* en de FIFA hebben het bevestigd: sporten op kunstgrasvelden is veilig. Om te voldoen aan de maatschappelijke vraag, is er een strengere norm gesteld voor rubber granulaat. Hier moeten alle bestekken aan voldoen. Dat kan met Sportsfill Eco⁺, dé SBR rubber infill. Het perfecte een-tweetje tussen sportieve prestaties en veiligheid & duurzaamheid. De certificaten van ISA sport, LABOSPORT en Milieukeur zijn het bewijs. Aan het eind van de levensduur van uw kunstgrasveld nemen wij Sportsfill Eco⁺ bovendien zonder kosten terug en maken er andere duurzame rubberproducten van. Sportsfill Eco⁺, de duurzame en veilig basis voor sportieve topprestaties. Nu én in de toekomst!

* ECHA: European Chemical Agency

SPORTSFILL ECO⁺

Bart van Kollenburg

Bert-Jan Emons

Thijs Zandwijk

Ton Metzke

niet uit laten spoelen”.

Volgens Bertjan Emons past het project prima past binnen de “Green Deal Sportvelden”. ‘Door het beregenen op maat kunnen we zorgdragen voor een gezonde, dichte grasmat en daarmee de onkruidgroei beperken. We zijn niet afhankelijk van een vrijwilliger van de club of een fieldmanager om metingen te verrichten, maar we hebben gewoon real-time inzicht in alle gegevens. Sterker nog, alle partijen kunnen online gegevens bekijken. Zo houd je elkaar scherp en kun je snel schakelen. Een push-bericht naar een mobiele telefoon wanneer bijvoorbeeld het vochtpercentage het verwelkingspunt nadert is de volgende stap.’ De cultuurtechnische kennis blijft –aldus van Kollenburg– echter belangrijk: kijken naar de behoefte van de bodem en grasplant, rekening houdend met het jaargetijde en actuele weersver-

wachtingen. De gegevens van de sensoren worden dan ook met regelmaat gecontroleerd, geëvalueerd en verwoord in een beregeningsadvies. Bart van Kollenburg: ‘Belangrijk is ook dat we de gegevens van de sensors goed leren interpreteren. Fieldmanagers zijn gewend om met een bodemvochtmeter rond te lopen. Die gegevens kun je niet een op een vergelijken met die van de sensors. Een bodemvochtmeter meet het gemiddelde over de lengte van de twee pinnen. Onze sensors meten exact op de diepte waar ze geplaatst zijn, in ons geval tien centimeter.’

In de toekomst moeten de vrijwilligers, de gemeente, maar ook de aannemer die het onderhoud doet op het veld van SSC ‘55, beter kunnen managen wanneer ze water en mest moeten geven. Misschien kan dat zelfs een besparing ople-

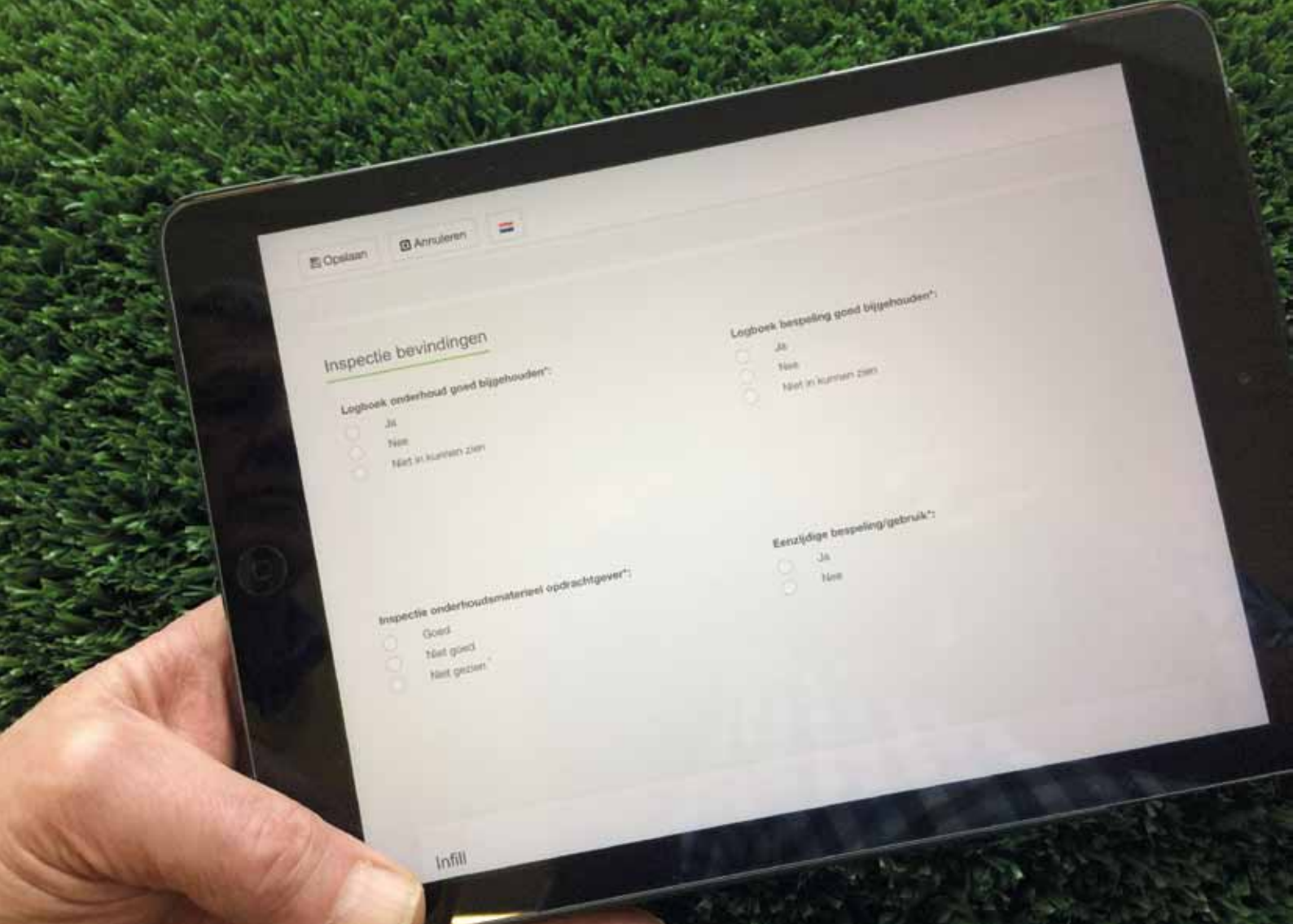
veren, doordat er minder kunstmest gekocht hoeft te worden. Het belangrijkste is in ieder geval dat de groeiomstandigheden voor de grasplanten altijd optimaal zijn, zeker direct nadat de velden zijn doorgezaaid. Metzke is al bezig om de gegevens hiervoor op een rijtje te zetten. Op zijn computer thuis heeft hij een Excel-bestand, waarop hij de belangrijkste gegevens die uit de sensors komen bijhoudt, inclusief de weergegevens van het KNMI.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6857

‘Onderhoud is minstens zo belangrijk als aanleg’

Antea Group Sport wil meewerken aan schoonhouden leefklimaat

Antea Group Sport hamert op goed sportveldonderhoud. ‘Productiematerialen en aanleg worden perfect genormeerd en gekeurd. Maar nadat het lintje bij de opening is doorgeknipt, ligt het veld niet langer onder de loep’, aldus directeur sport Gosewin Bos. ‘Terwijl het gebruik, beheer en onderhoud wél veel invloed hebben op de levensduur van het veld.’

Auteur: Santi Raats

Daar wil Antea Group Sport op inspelen. Bos legt uit: ‘Om die reden heeft Antea Group Sport een serieus onderhoudsprogramma en een serieuze onderhoudspartner en verstrekken we onderhoudsinstructies en log- en handboeken aan de klant. We willen ons verder onderscheiden met ons onderhoudsniveau door alle verschillende onderhoudsmedewerkers dezelfde ‘taal’ te laten spreken. Tot nu toe kwam het soms voor dat zij de staat van het veld verschillend interpreteerden.’

App voor standaardisering van onderhouds-waarnemingen

Met een zelfontwikkelde app heeft Antea Group deze interpretaties geobjectiveerd. Onderhoudsspecialist J&E Sports werkt met deze app, met als doel eenduidig advies aan de vereniging en of gemeente. Senior adviseur Henk Kool legt uit: ‘Onderhoudsmedewerkers voeren al hun waarnemingen in de app in volgens een checklist. Bijvoorbeeld: lijnen liggen los, er ligt veel blad, er staat onkruid op het veld, het veld is vervuild door

alg, de penaltystip is niet meer gevuld met infill, noem maar op. Alle mogelijke waarnemingen zijn bovendien gestandaardiseerd in de vorm van een waardebeoordeling, zoals hoeveelheid, intensiteit, locatie of kleur. Alle feitelijke constatering worden opgeslagen in het app-programma, waarna er automatisch een advies uit komt rollen. Het kan niet meer voorkomen dat de één het veld er goed bij vindt liggen maar de ander niet. Door het werken met de app verloopt een inspectie sneller; de gegevens zijn inzichtelijk voor alle onderhouds-

'De output van onze onderhoudsspecialist vormt waardevolle input voor de productontwikkeling van onze tufter'

medewerkers en worden direct digitaal verwerkt. Voor de opdrachtgever hopen we hiermee ons steentje bij te dragen aan levensduurverlenging van de mat. Binnen ons partnerschap dienen de onderhoudsgegevens ook als feedback over de verschillende typen kunstgrasmat, wat input vormt voor de R&D-afdeling van Edel Grass.

CO2-neutrale aanleg

Antea Group Sport wil actief meewerken aan het schoonhouden van het leefklimaat. In 2017 introduceert het bedrijf Carbon Fix. De CO2-binding gebeurt door een gesteente dat een deel van de lava in de sporttechnische laag vervangt. Het

gesteente gaat een verbinding aan met CO2, wat resulteert in de vorming van onoplosbare carbonaten zoals kalk. In de vorm van deze kalk wordt de CO2 onomkeerbaar vastgelegd. Kool: 'Met Carbon Fix leggen wij een hoeveelheid CO2 vast die gelijk is aan de hoeveelheid CO2 die wij als bedrijf bij de veldaanleg hebben geproduceerd.'

De investering bij de CO2-neutrale aanleg van een kunstgrasveld ligt rond de tienduizend euro. Kool: 'Dat is niet hoog, gezien de waardevolle bijdrage die Carbon Fix levert aan een goede omgang met ons natuurlijk milieu. Het liefste zouden wij alle velden standaard met Carbon Fix aanleggen, maar de voorwaarde daarvoor is een duurzame benadering door gemeenten.'

Veldrenovatie in vijf dagen

Anno 2017 richt Antea Group Sport haar pijlen op het beheersen van de jaarplanning. Er valt veel winst te behalen uit een betere werkspreiding: traditioneel gebeuren de meeste renovaties en de aanleg van sportvelden in het zomerse groeiseizoen. Deze piek resulteert in een fikse tijdsdruk voor de makende partijen. 'Wanneer een aantal renovaties wordt doorgeschoven naar het speel-seizoen, haalt dat flink wat druk van de ketel en dat komt de kwaliteit ten goede', zegt Bos. 'Aanleg tijdens het speelseizoen was tot nu toe niet wenselijk, omdat clubs willen doorspelen op hun te renoveren veld. Maar Antea Group Sport maakt het mogelijk om in het competitie seizoen binnen vijf dagen een veld te renoveren. We beginnen op maandagochtend en op zaterdagochtend is het

veld weer speelklaar. Het prikken van de startdatum is daarbij wel aan Antea Group Sport, omdat het succes van deze werkmethode sterk afhangt van de verwachte weersomstandigheden.'

Brede focus op sport

De drijfveer van Antea's innovaties voert zichtbaar verder dan louter commercieel belang, volgens Bos. 'Antea Group Sport streeft ernaar om de sport in de breedste zin van het woord van dienst te zijn. Deze ambitie komt terug in alles wat wij doen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6859

Gosewin Bos

Henk Kool

SC Badhoevedorp-VZ

Boland: 'Mijn bestuurstaak is sport faciliteren en die taak neem ik serieus'

Strijdbare clubvoorzitter 'regelt' kunstgrasveld via media-aandacht

In de winterstop van het seizoen 2016/2017 liet SC Badhoevedorp het hoofdveld vervangen door een kunstgrasveld. Het hoofdveld verkeerde al langere tijd in slechte staat; verbetering werd vooruitgeschoven vanwege een op handen zijnde clubverhuizing, die echter nog steeds niet heeft plaatsgevonden. 'We konden niet langer wachten met investeren', zo liet het bestuur de leden in 2015 weten. Onder leiding van de strijd bare voorzitter Erik Boland zocht de club met succes de media op, met als resultaat dat het langgewenste kunstgras hoofdveld begin dit jaar werd opgeleverd.

Auteur: Santi Raats

SC Badhoevedorp is een omnisportvereniging in de gemeente Haarlemmermeer. De club heeft een voetbal-, zaalvoetbal-, honkbal-, softbal- en beeball-afdeling en telt in totaal zo'n 550 leden. 'Maar dat duurt niet lang meer; aan het eind van het jaar hebben we 600 leden', zo trapt clubvoorzitter Erik Boland af, aangevend hoe sterk de club qua ledengroei in de lift zit.

Slecht hoofdveld en trainingsveld

SC Badhoevedorp telde in 2016 een honkbalveld, een softbalveld, een kunstgras trapveldje van 30 bij 25 meter ter waarde van zo'n 5.000 euro, dat de club zelf aanlegde in 2014, een natuurgras trainingsveld voor het voetbal, een natuurgras hoofdveld voor het voetbal en een tweede voetbalveld, waarop ook competitiewedstrijden gespeeld worden. 'Dit hoofdveld vormde het grootste probleem', vertelt Boland. 'De onderlaag ervan was ingeklonken en liet slecht water door. Elke keer als het regende, werden de wedstrijden afgelast. Het was tijd voor renovatie óf voor een kunstgrasveld, want door de ledengroei sinds 2008 waren we uit onze voegen gegroeid en het trainingsveld was door de te hoge belasting ook al danig aan het verslechteren. Zelfs na een grondige renovatie van het trainingsveld in 2016 was de speelbaarheid onvoldoende.'

Geen investeringen door geplande overplaatsing
De renovatie stond al een paar jaar bij de gemeente op het programma. Een voorgenomen verhuizing van de club naar een nieuwe locatie, samen met de Badhoevedorpse atletiekvereniging en de naastgelegen voetbalvereniging Pancratius, werd echter afgeraden door de gemeente, net als investeringen in het clubhuis en de velden. Boland: 'Het is de bedoeling dat de club gaat verhuizen naar het nieuwe sportcomplex De Veldpost. Zodra de A9 is omgelegd, wordt dat complex gebouwd. Op zich stemmen we daarmee in; we zijn bereid om mee te verhuizen voor het algemeen belang. We willen een masterplan zeker niet dwarsbomen. Wel eisen we bij verhuizing een hoge begroeiing, nieuwe spullen die voldoen aan de huidige eisen en een veilige oversteek over de provinciale weg voor de kinderen uit de wijk.'

Uitstel van verhuizing

Maar de verhuisplannen worden telkens uitgesteld. 'We zouden in 2009 verplaatst worden, toen in 2011, toen in 2015, later in 2018 ...', zegt Boland. 'De nieuwste verhuisdatum in 2018 bleek al in 2016 niet haalbaar, omdat het bestemmingsplan opnieuw afgestemd moest worden door een bezwaarschrift van Schiphol en KLM. Zij hebben plannen om over een paar jaar uit te breiden en willen dan niet te dicht tegen woonwijken aan zitten, in verband met overlast door grondtrillingen en grondgeluiden van het vliegveld. 'De gemeente heeft zojuist een nieuwe zienswijze ingebracht bij de provincie. Eind dit jaar horen we pas of de verhuizing kan doorgaan. Het hele proces van landonteigening zou vervolgens ook een paar jaar duren. Wij zitten hier voorlopig nog wel even', concludeert Boland.

Explosieve ledengroei

Maar in de tussentijd groeide SC Badhoevedorp uit zijn voegen. 'Om aan te tonen hoe snel we zijn gegroeid: in 2008 had SC Badhoevedorp helemaal geen jeugd meer. In dat jaar richtte het bestuur een jeugdafdeling op. Dat ging makkelijk, omdat er in de woonwijken veel animo voor jeugdteams bleek te zijn. Omdat we jaar na jaar bleven groeien, hebben we in 2014 in eigen beheer een kunstgras trapveldje aangelegd, waarmee we de druk wat konden verlichten. Maar al snel zaten we op meer dan 20 jeugdteams. In het seizoen 2016/2017 hebben we maar liefst 24 jeugdteams!'

Groei bewijzen

Al enkele jaren was SC Badhoevedorp met de gemeente Haarlemmermeer in gesprek over de aanleg van kunstgras, gestaafd door berekeningen van de KNVB op het gebied van veldbelasting. 'De gemeente liet weten dat wij als club een aantal jaren moesten bewijzen dat de groei aanhoudt en dat het ledenaantal niet ineens weer terugloopt, om te voorkomen dat zij een grote investering doen die later voor niets blijkt te zijn geweest.' Dat vond Boland wel te begrijpen. 'De gemeente kwam net uit de crisis en had ook een financiële tegenslag bij het honkbalveld in Hoofddorp.'

Zelfs na een grondige renovatie van het trainingsveld in 2016 was de speelbaarheid onvoldoende

Het nieuwe kunstgras veld van SC Badhoevedorp bevat de Evolution Elite-vezel van Greenfields/CSC Sport, een doorontwikkeling van de Evolution-vezel. De garendikte betreft 380 micron, het aantal steken varieert van 140 per meter tot 165 per meter en elke steek telt twaalf filamenten. Dit veld verbetert volgens Greenfields/CSC Sport de prestaties op het gebied van veerkracht, slijtvastheid, spelerscomfort en zorgt voor een natuurlijke rechtstand door zijn parallellogramvormige vezelvorm.

4turf®

ENGELS RAAIGRAS TETRAPLOÏD
VOOR SPORT- EN RECREATIETERREINEN

4turf®

by DLF

4x sterker
Gezonder gras
Sterker sportveld
Snellere vestiging
Droogtetoleranter

Mede door het 4turf graszaad krijgen veel
Masterline mengsels het keurmerk ShockProof!
Kijk voor meer info op www.dlf.nl/shockproof

3 min. leestijd

We moesten een aantal jaren bewijzen dat **onze leden-groei aanhoudt**

Media-aandacht

In 2015 was de maat vol voor de club, met zijn velden waarin al tien jaar niet meer was geïnvesteerd, en SC Badhoevedorp verscheen meermaals in de media. Eerst stapte Boland naar de lokale radiozender van Haarlemmermeer, Meerradio; daarna volgden RTV Noord-Holland en zelfs Hart van Nederland op SBS6. Boland twitterde naar alle media waarmee hij contact had wanneer er weer een afgelasting plaatsvond. Hij liet het weten aan iedereen die het wilde horen: 'We kunnen niet lan-

ger wachten met investeren, ook gezien ons groeiende aantal leden. Kunstgras is nog beter dan een renovatie. Op kunstgras kun je met regen gewoon doortrainen en ook de wedstrijden kunnen doorgaan.' Deze leidersrol in de media was Boland niet vreemd: door zijn werk had hij ervaring opgedaan bij de CNV, waar hij erachter kwam dat organisaties doorgaans gevoelig zijn voor negatieve media-aandacht. In de kranten, op de radio en de lokale tv-zender lieten jeugdspelers weten hoe teleurgesteld ze waren bij afgelastingen. Emotioneel verzuchtte een jeugdspeler: 'We kunnen nooit kampioen worden als er zo veel wedstrijden worden afgelast. Daarom wil ik heel graag een kunstgrasveld.'

Fiftyfifty

Medio 2016 stelde SC Badhoevedorp aan de gemeente voor om het kunstgrasveld ter waarde van 150.000 euro voor de helft zelf te betalen en zelf ledverlichting ter waarde van 125.000 euro op het softbalveld en hoofdveld te laten plaatsen. 'De wethouder deed vervolgens erg zijn best om de raad achter zich te krijgen en heeft zijn nek voor ons uitgestoken. Uiteindelijk is het voorstel door de gemeente aangenomen', vertelt Boland. 'We waren ontzettend blij. Als bestuur willen wij onze leden optimaal faciliteren bij het beoefenen van hun sport. Een kunstgrasveld heeft ook een aanzuigende werking op nieuwe leden, waardoor we ongetwijfeld zullen blijven groeien.'

Reacties

De club betaalt tien jaar lang 15.000 euro per jaar af aan de gemeente. Om de hogere lasten te dragen, zijn de contributies licht gestegen, met

Met een zelf aangelegd stukje kunstgras konden we een beetje druk opvangen

zo'n 20 euro voor seniorleden en 15 euro voor jeugdleden. Het veld is een Greenfields-veld met de nieuwe Evolution-vezel en kurk-infill. In dit veldtype zijn meer vezels verwerkt per vierkante cm. De infill-laag is 3 cm in plaats van de gangbare 2 cm. 'De senioren hebben al aangegeven dat het veld minder hard is en beter dempt dan de kunstgrasvelden die ze kennen bij andere verenigingen. Dat is voor deze doelgroep natuurlijk uitermate belangrijk. De rest van de leden is ook dik tevreden met het kunstgras. We kunnen weer even vooruit.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6860

Tijdens de jaarlijkse BVO-dag op 10 januari passeerde hij al even de revue in presentaties: de UVC180 van SGL. Op de Barenbrug Golfdag op 12 juni maakte de machine zijn opwachting in real life, althans, de eerste officiële verschijning in Nederland. Tijd om deze nieuwigheid in Fieldmanager te belichten.

Auteur: Kelly Kuenen

Na Real en Barcelona gaat ook Nederlandse golfbaan op de uv-zonnebanc

Schimmels bestrijden met deel uv-spectrum

De lichtunits van SGL zijn alom bekend en worden in Nederland onder meer toegepast in de Amsterdam Arena en De Kuip. Daarbij gaat het veelal om mobiele units die de grasgroei stimuleren. En hoewel de UVC 180 natuurlijk ook als doel heeft mooi en gezond gras te realiseren, is de insteek van deze vinding anders. De UVC 180 heeft als oogmerk schimmels aan de grasbladeren te doden.

Een korte introductie. De UVC 180 werkt op basis van uv-C-licht. Nu zal dat bij de meeste lezers geen belletje doen rinkelen. Uv-A en uv-B, de bekendste bestanddelen van ultraviolette straling, zijn alom bekend vanwege de huidschade die ze veroorzaken. Het derde en agressiefste deel, uv-C-straling, wordt tegengehouden door de ozonlaag. Dit type heeft de kortste golflengte en is daarmee het krachtigst.

Toepassingen uv-C

De kracht van deze straling wordt door middel van lampen al jaren gebruikt voor ontsmettingsdoel-einden, bijvoorbeeld in zwembaden en vijvers. Naar de methode wordt verwezen als ultraviolette kiemdodende bestraling (UVGI). Dat deze techniek toepasbaar is op gras, was al bekend. De techniek waarmee de UVC 180 werkt, is in principe niet nieuw. Het bedrijf Cleanlight heeft jaren geleden in

Nederland proeven gedaan met uv-licht als middel tegen schimmels. De uitkomst daarvan was dat de bestrijdingsvorm werkt, maar wel intensief is.

Gebruik op golfbanen

De UVC 180 werd eerder getest in kassen van rozenkwekerijen, waar de roots liggen van de grondlegger en eigenaar van SGL, Nico van Vuuren. Sinds 2008 werkt SGL aan het finetunen van deze techniek voor gebruik op golfbanen en sportvelden. Een tweede prototype werd in 2015 geïntroduceerd op velden van Real Madrid, St. George Park en de Engelse golfbaan The Wisley. Gerard van 't Klooster, agronoom bij SGL, vertelt: 'Jaren geleden hebben we dit weer opgepakt met het oog op de Green Deal. We hebben gekeken hoe de techniek meer praktisch toepasbaar kan worden, met een beter hanteerbaar, eenvoudig en veilig apparaat. Dit laatste omdat uv-C-straling schadelijk kan zijn en dus goed afgeschermd moet worden.'

De werking

Met de UVC 180 kunnen schimmelziekten in kort-gemaaid gras op golfbanen en sportvelden worden bestreden. Het zou inzetbaar zijn tegen dollar spot, brown patch, microdochium patch, pythium blight, leaf spot en grey leaf spot. 'De straling maakt stukjes DNA kapot, waardoor de schimmel

zich niet kan reproduceren. Vooral lage organismen als eencelligen zijn hier gevoelig voor', licht Van 't Klooster toe. 'Resistentie tegen uv-C hebben we vooralsnog niet gevonden en ik verwacht ook niet dat dit optreedt.' Te veel uv-C-licht is ook voor gras schadelijk, legt Van 't Klooster uit. 'Maar met proeven hebben we kunnen vaststellen welke dosis we kunnen geven.'

Mark Timmerman van Prograss, sinds kort distributeur van de machine in Nederland, vertelt: 'Greenkeepers staan vaak met hun rug tegen de muur. Hoewel je er alles aan doet om ziekten te voorkomen, lukt het lang niet altijd. De UVC 180 kun je gebruiken als laatste stap voordat je chemische middelen inzet. Daar komt natuurlijk bij dat we tegen 2020 überhaupt geen fungiciden meer mogen gebruiken.' Met zijn 350 kilo is de machine licht genoeg voor de green, vertelt Timmerman. 'Bovendien wordt het bodemleven niet beïnvloed. De UVC 180 werkt oppervlakkig. Het licht dringt niet door in de bodem en doodt alleen de schimmeldraden, niet de sporen.'

Van 't Klooster: 'De uv-C-straling wordt door de bodem geabsorbeerd en werkt daar dus niet door. Als je problemen in de bodem hebt, moet je iets anders gebruiken. Dat heeft heel wat discussie opgeleverd, maar het is nu eenmaal zo. Deze

5 min. leestijd

Gerard van der Werf

machine is een mooie tool waarmee je schimmels die actief aan het grasblad groeien kunt bestrijden, maar bodemschimmels niet.'

Monitoring

Met de introductie van de machine werd ook een tool ontwikkeld waarmee advies kan worden gegeven over het tijdstip waarop de toepassing al dan niet moet worden ingezet om ziektes te voorkomen. Daardoor kan de greenkeeper de machine gebruiken zonder dat er experts ter plekke hoeven te zijn. Achter de schermen bepalen agronomen op basis van weerdata de ziektedruk en geven advies over de frequentie en de intensiteit van het gebruik. Deze informatie wordt weergegeven in een tabel, die de gebruiker via een portal kan inzien.

Eigenlijk kunnen deze portal en service niet los gezien worden van de machine, vertelt Timmerman. 'Er zijn genoeg greenkeepers die aanvoelen wanneer schimmels zullen optreden. Maar dit ziektemodel is ze als het ware nét een stapje voor. Het geeft aan wanneer je de machine moet inzetten, nog voordat de eerste problemen op de mat zichtbaar worden. Zo kun je er op tijd bij zijn. Anders werk je alleen curatief en niet preventief.'

Gerard van 't Klooster

Nederlandse primeur

De eerste tien machines werden geleverd buiten Nederland. Zo zag de hoofdredacteur van Fieldmanager de machine al bij Real Madrid en Barcelona, toen hij samen met de Greenkeeper & Fieldmanager of the Year de clubs bezocht. Real Madrid beschikt over het prototype. *Head groundsman* Lluís Ciurana en zijn team beschikken bij FC Barcelona over een van de seriemachines die daarna zijn geproduceerd. Om te kunnen zeggen of het apparaat echt werkt, is een wat langere adem nodig, maar het past wel binnen de tactiek van *head groundsman* Paul Burgess om zo veel mogelijk chemievrij te werken. Zowel Real als Barcelona was enthousiast over de machine, maar maakte wel de opmerking dat het geen *quick fix* is. Om resultaat te krijgen, moet je een aantal keren met de machine aan de slag. De hoogste kosten betreffen waarschijnlijk dan ook niet de aanschaf van de machine, maar de arbeidskosten.

Inmiddels is hij ook overgewaaid naar Nederland. Het toeval wil dat tijdens het schrijven van dit artikel De Enk Groen & Golf overging tot aanschaf van een exemplaar. De machine is een soort laatste stap, licht directeur Gerard van der Werf toe. 'Eerst is het zaak schimmels te voorkomen, door de boel cultuurtechnisch goed op orde te hebben, een goede bodem te realiseren, de juiste grassoorten te kiezen bij in- of doorzaai, het juiste onderhoud te plegen en uitgekiende voeding en beregening toe te dienen aan het gras. Als je dan toch schimmels krijgt, moet je nadenken over een manier van bestrijding. Dat kan door te spuiten. Biologische middelen zijn een optie en die zetten we ook zeker in waar het kan, maar het kan zijn dat je de situatie op een gegeven moment ook hiermee niet meer acceptabel onder controle kunt houden. Dan kunnen we nu nog chemische middelen inzetten. Dat heeft niet onze voorkeur; we willen immers zo milieuvriendelijk mogelijk beheren. Vandaar dat we steeds zoeken naar andere metho-

ACHTERGROND

Mark Timmerman

des om op dat moment in te zetten. De UVC 180 is dan ook erg welkom.'

De nieuwste aanwinst werd in de eerste week van juli geleverd, waarna het een thuishaven kreeg op *Prise d'eau*. Vandaaruit wordt de UVC 180 ingezet op een paar banen in de omgeving. 'Van de leverancier hebben we gehoord dat je het apparaat mogelijk om de dag moet inzetten als je écht schimmeldruk ervaart. Dan is het wel zo handig om niet te starten met al te veel banen.'

De Enk Groen & Golf zag de machine op de Barenbrug Golfdag. Vervolgens werd snel geschakeld om een machine in huis te halen, om schimmels de tweede helft van dit jaar nog te kunnen behandelen, beginnend met de dollar spot die de komende weken mogelijk komt opzetten. Het bedrijf heeft de machine nog niet zelf getest. 'We zijn er daarom niet 100 procent zeker van dat het werkt, maar hebben er wel vertrouwen in; anders waren we niet overgegaan tot aanschaf. Bovendien worden er in de glastuinbouw goede resultaten behaald met deze techniek.'

Aanschaffkosten

De belichtingslampen van SGL staan bekend als top of the bill, maar zijn niet voor iedereen betaalbaar. Hoe zit dat met de UVC 180? Is die bereikbaar voor – laten we zeggen – een middelgrote club? 'Dat denk ik wel', antwoordt Timmerman. 'We hebben wel afgetast hoe de markt daarover denkt. Als je deze machine aanschaf, dan ben je op jaarbasis met afschrijving zo'n 5000 à 6000 euro kwijt. De reactie uit de markt is dat dit geen gekke bedragen zijn.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6861

THE GAME CHANGER

FOR **GROUNDS** MAINTENANCE ONLY FROM TORO

NEW
LT-F3000

PRODUCTIVITY
by design

- Productiviteit en een mooi maaibeeld bij kort en lang gras
- Voor speelvelden, wegbermen, parken en ruige terreinen
- Ontworpen om gebieden te beheren met slechts 3 à 4* maaibeurten per jaar
- Productiviteit en veelzijdigheid, met lage onderhoudskosten

GROENTECHNIEK
Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

www.toro.com/LT-F3000

*Dependent on environmental conditions and mowing speed

Klaar voor het nieuwe seizoen

VGR voert groot onderhoud uit bij N.E.C.

De zomer is traditioneel het moment waarop sportclubs hun natuurgrasveld laten renoveren of groot onderhoud uitvoeren; zo ook bij N.E.C. De Nijmeegse club schakelde VGR Dienstverlening in voor groot onderhoud aan het hoofdveld en het eerste trainingsveld.

Auteur: Nino Stuivenberg

De samenwerking tussen VGR en N.E.C. loopt al jaren. Het was dan ook niet meer dan logisch dat VGR werd ingeschakeld om deze zomer het groot onderhoud uit te voeren. Namens VGR waren Philip Verschoor, Arjan Stevens en Rick de Groot vier dagen aan het werk in het Goffertstadion. Stevens legt uit wat voor werkzaamheden ze precies hebben uitgevoerd: 'Eerst zijn we met de Fieldtopmaker over het hoofdveld gegaan. De Fieldtopmaker haalt het straatgras en onkruid uit de grond, maar laat het Engels raaigras staan. Daarna hebben we het zand ingeveegd, geprikt en gesleept, zodat de mat niet dichtslaat. Uiteindelijk is het veld drie keer ingezaaid, waarbij de keuze viel op RPR van Barenbrug.'

Green Deal

Stevens verwacht dat steeds meer clubs gebruik zullen maken van een onderhoudsbeurt met de Fieldtopmaker. 'Voor veel amateurclubs is het werken met de Fieldtopmaker nog een grote ontdekking. Zij zien alleen dat de complete toplaag

eraf geschraapt wordt en zijn daardoor erg terughoudend. Het heeft echter veel voordelen en het zorgt ervoor dat het veld vlak blijft. Ik denk dat we steeds meer gebruik van de Fieldtopmaker zullen zien, zeker in het kader van de Green Deal en het bijbehorende verbod op chemie.'

'Voor veel amateurclubs is het werken met de Fieldtopmaker nog een grote ontdekking'

Oorspronkelijk was het de planning om deze zomer het hoofdveld in het Goffertstadion compleet te renoveren, maar daar was door de nacompetitie geen tijd meer voor. Theo van Benthum, fieldmanager van N.E.C., legt uit: 'Eind mei speelde het eerste elftal zijn laatste wedstrijd tegen Nac Breda, waardoor we twee weken korter de tijd hadden voor het onderhoud. We konden daardoor niet het hele veld renoveren. Het veld moet immers wel weer op tijd klaar zijn voor de eerste wedstrijd.'

Strakke planning

Van Benthum kiest ervoor om het groot onderhoud altijd door een externe partij te laten uitvoeren: 'Wij hebben zelf bijvoorbeeld geen Fieldtopmaker in ons bezit, dus dan is de keuze snel gemaakt.' Ondanks de aanhoudende droogte ligt het onderhoud voorlopig nog goed op schema. Van Benthum: 'De werkzaamheden zijn begin juni verricht en het gras heeft acht à negen weken nodig om volledig te volgroeien. We hebben een strakke planning, want begin augustus moet de mat speelklaar zijn voor het nieuwe seizoen.' De eerste competitiewedstrijd staat gepland voor 18 augustus: N.E.C. treedt dan thuis aan tegen Almere City.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6862

Natuurgras terug op Het Kasteel

Sparta Stadion krijgt tijdelijke grasmat voor EK vrouwenvoetbal

Deze zomer is Nederland gastheer van het Europees Kampioenschap vrouwenvoetbal. Rotterdam is met Het Kasteel, de thuisbasis van Sparta, één van de zeven speelsteden tijdens dit toernooi. Aangezien het EK van de Uefa uitsluitend op natuurgras gespeeld mag worden, was Sparta genoodzaakt om het kunstgrasveld tijdelijk te vervangen door een natuurgrasveld. Het stadion verandert van kunstgras in natuurgras en weer terug in kunstgras in een tijdsbestek van slechts tweeënhalve maand.

Auteur: Nino Stuivenberg

De eerste wedstrijd op Het Kasteel stond gepland voor zaterdag 8 juli: Nederland speelde toen in Rotterdam een oefenwedstrijd tegen Wales. Aan die wedstrijd zijn echter de nodige voorbereidingen voorafgegaan. Eind 2014 werd duidelijk dat Nederland het gastheerschap voor het EK binnen had gehengeld, maar voor die tijd heeft de KNVB al bij de clubs geïnformeerd of zij hun locatie beschikbaar wilden stellen. Sparta Rotterdam, dat toen al over kunstgras beschikte, besloot zich daarvoor aan te melden.

Gezamenlijk plan

Manfred Laros, algemeen directeur bij Sparta, geeft tekst en uitleg: 'Wij hebben ons in eerste instantie aangemeld als speelstad, hoewel je daar nog niet meteen een verplichting mee aangaat. Vervolgens zijn wij als club samen met de gemeente en het

stadion om tafel gegaan voor intensief overleg. Samen zijn we tot een plan gekomen, dat vervolgens is ingediend bij de bond.' De KNVB keurde het plan anderhalf jaar geleden goed, wat betekende dat de voorbereidingen definitief konden beginnen. Laros vervolgt: 'Na de toewijzing moet het stadion zich echt committeren aan het toernooi. De faciliteiten moeten in orde zijn, en daar valt dus ook de grasmat onder. Dat het verplicht was om een natuurgrasveld in het stadion te hebben, was ons vanaf het begin duidelijk.' De kosten van het project worden gedeeld door Sparta, de gemeente Rotterdam en de bonden. Volgens Laros hebben zij met zijn drieën een financiële oplossing weten te vinden.

Sparta ging vervolgens met Greenfields in overleg om een plan van aanpak op te stellen.

5 min. leestijd

len en daaroverheen de natuurgrasconstructie met graszoden aanleggen, maar er is ook gedacht aan bijvoorbeeld een hybrideveld of het compleet vervangen van de kunstgrasmat.'

Snel schakelen

Die verschillende scenario's zouden later nog goed van pas komen. Het oorspronkelijke idee was om de kunstgrasmat tot aan de top van de vezels op te vullen met kurk en daaroverheen de natuurgrasconstructie aan te leggen. Wolbrink: 'Vorige zomer hebben we hier in het stadion al testen mee gedaan. We zagen geen enkele negatieve beïnvloeding en de speleigenschappen bleven identiek aan die het kunstgras.' Het weekend voordat de werkzaamheden op Het Kasteel zouden beginnen, eind mei van dit jaar, besloot Sparta echter om de kunstgrasmat tóch volledig te laten verwijderen.

Dit betekende voor Greenfields en CSC dat er snel geschakeld moest worden, vertelt Wolbrink: 'Het was een last minute beslissing, dus daar was van onze kant wel wat flexibiliteit bij nodig. Eigenlijk zouden we die week gaan beginnen met de opbouw van het natuurgrasveld, maar in plaats daarvan moesten we het kunstgrasveld verwijderen. We waren gelukkig nog niet met de werkzaamheden begonnen; de beslissing was net op tijd gemaakt.' Wat dat betreft kwam de samenwerking met CSC goed uit, aldus Wolbrink. 'We hadden de lading kurk om de mat op te vullen al besteld, maar die was nu overbodig. CSC kon die nog mooi

bij een ander project gebruiken.'

Uiteindelijk werd dus besloten om de mat compleet te verwijderen. Laros legt de beslissing uit: 'Op het trainingscomplex, Terbregge, hadden we een kunstgrasveld liggen dat deze zomer vervangen moest worden. Daarom hebben we ervoor gekozen om de oude mat uit het stadion, die er drie jaar gelegen heeft, naar het trainingscomplex te verhuizen. Na het toernooi kan er dan een compleet nieuw kunstgrasveld aangelegd worden in het stadion, zodat we weer een paar jaar vooruit kunnen.' Sparta krijgt dan de beschikking over een geweven veld van het type Greenfields MX Elite. De oude, groengecoate SBR-infill wordt

De oude kunstgrasmat is verplaatst naar het trainingscomplex

De oude kunstgrasmat was van Greenfields en aangezien het bedrijf ook met natuurgras werkt, was alle benodigde expertise aanwezig. Namens Greenfields was André Wolbrink vanaf de eerste dag bij het project betrokken als projectleider. Wolbrink vertelt: 'We zijn begonnen door naar het verleden te kijken, omdat er al verschillende soortgelijke projecten zijn geweest. Uiteindelijk kwamen we toen uit bij het EK van 2008, waarbij in Basel een natuurgrasveld over een kunstgrasveld was aangelegd. Daar waren toen problemen met de waterafvoer. We zijn dat gaan analyseren en hebben gekeken hoe dat voorkomen kan worden. Vervolgens hebben we verschillende scenario's uitgewerkt. Eén daarvan was de mat met kurk opvul-

Jan Jong met de Allett-maaier.

Groen Techniek Holland 2017

12|13|14 sept

Drie demodagen lang hét vakevenement
voor professionals in de openbare ruimte

Walibi-Biddinghuizen

www.groentechniekholland.nl

- ruim 450 merken op 125.000 m² beursterrein
- groot aanbod exposities én demonstraties van machines en gereedschappen
- op centrale locatie, goed bereikbaar en dichtbij parkeren

hergebruikt en aangevuld met kurk, terwijl ook de shockpad behouden blijft. Het oude veld is inmiddels geplaatst en gekeurd op Terbregge en wordt alweer volop gespeeld.

Een definitieve terugkeer naar natuurgras is op dit moment niet aan de orde

Tijdelijke beregening

Na de verwijdering van het kunstgrasveld kon er dus begonnen worden met de aanleg van het natuurgrasveld. Wolbrink over de werkzaamheden: 'We hebben de sporttechnische laag van het kunstgrasveld uitgegraven en die ruimte werd vervolgens opgevuld met zand om het veld weer op dezelfde hoogte te krijgen. De laatste laag zand is voorzien van compost, zodat de graszoden op een stabiele bodem liggen. De zoden zijn 3,5 centimeter dik en 240 centimeter breed en van hetzelfde type als bij PSV en Heerenveen, geleverd door Hendriks Graszoden. Onder de bodem is een tijdelijke beregening aangebracht, zodat de mat gedurende de vijf weken dat hij dienstdoet gewoon van water voorzien kan worden.'

Tijdens het EK voetbal zal er in een tijdbestek van twee weken maar liefst vijf keer op Het Kasteel gespeeld worden. Wolbrink: 'Er is dus elke drie dagen een wedstrijd en er moet ook nog op getraind worden, wat betekent dat je tussendoor slechts één dag rust hebt. We hebben daarom voor het toernooi nog doorgezaaid met SOS, om de speelschade zo veel mogelijk op te vangen.' Deze zomer verzorgt Greenfields ook het onderhoud, waarvoor Jan Jong, voormalig fieldmanager bij de Amsterdam Arena, is ingehuurd. Het maaiwerk wordt verricht met opvangbakken, terwijl er een Allett-stadionmaaier is gehuurd voor het maaiwerk rond de wedstrijden.

In de spotlights

De aanleg van nieuw natuurgras roept natuurlijk de vraag op of Sparta niet tóch op natuurgras wil blijven spelen. Volgens Laros is daar geen sprake van geweest. 'Drie jaar geleden hebben wij na een brede discussie binnen de club besloten om over te stappen op kunstgras. Daar is destijds een heel nieuwe onderbouw voor aangebracht. Voor een natuurgrasveld is echter een compleet andere onderbouw nodig. Als we natuurgras zouden aanleggen op deze onderbouw, dan weet je van

tevorens dat die mat geen seizoen lang meegaat en dat dit problemen zal opleveren. Dat hebben we een aantal seizoenen geleden kunnen zien, toen Ado Den Haag dat probeerde. Ook zouden we dan weer moeten investeren in veldverwarming en groeilampen; anders groeit er bijna geen gras in de winter. Kunstgras leek ons daarom de beste optie.'

Na het toernooi zal er nog het nodige werk verricht moeten worden om de nieuwe kunstgrasmat op tijd klaar te krijgen. Laros: 'Direct na de laatste speeldag in Rotterdam, op zaterdag 29 juli, zal begonnen worden met de afbouw van de natuurgrasmat. Vervolgens hebben we twee weken gereserveerd voor de aanleg van het nieuwe kunstgrasveld. We hebben daarna nog een week marge, omdat er bij de KNVB een aanvraag is gedaan om in de eerste speelronde een uitwedstrijd te mogen spelen.' Sparta treedt daarna op 20 augustus aan tegen Pec Zwolle voor de eerste thuiswedstrijd van het seizoen. Al met al is het dus een drukke zomer voor de Rotterdamse club, Greenfields en CSC. Dat kan ook Laros beamen: 'Er komt ontzettend veel op je af bij zo'n toernooi. Je geeft je stadion uit handen en hebt even geen controle meer. Toch durf ik wel te zeggen dat het de moeite waard is. Dit toernooi is een mooie gelegenheid om de stad, de club en het stadion in de spotlights te zetten.'

Manfred Laros (bron: Sparta Rotterdam/Carla Vos)

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6863

Een nieuw bedrijf dat de ontwikkeling van sport-normen ter hand gaat nemen

Theo Ceelen: 'De branche is hypocriet'

Theo Ceelen heeft zijn bedrijf verkocht. Dat betekent echter niet dat hij milder is geworden en zijn mening over ontwikkelingen in de markt voortaan onder de mat veegt. Verre van dat. Zijn mening: 'Ondanks de afwachtende en vaak ook hypocriete houding van veel marktpartijen, hebben we als sport-branche nú de mogelijkheid om het momentum te pakken.'

Auteur: Hein van Iersel

Ceelen: 'Niet alleen mooie woorden, ook daden. Onze sportinfrastructuur is verouderd. Als we nu renoveren, kunnen we weer vijftien jaar vooruit. Als we nu investeren en wellicht ook allemaal iets inleveren, dan hebben we weer een solide basis. Het probleem is dat iedereen het belang onderschrijft, maar als het aankomt op verantwoordelijkheid nemen, dan geeft ineens niemand meer thuis.' Ceelen doelt natuurlijk op het initiatief van de KNVB om het hele proces van keuren en certificeren van sportvelden te vernieuwen, met de focus op sporttechnische eigenschappen en duurzame *performance*. Het gehele systeem van sportvloerenlijst en constructie-eisen is dan van secundair belang voor de KNVB en komt daarmee wat in het luchtledige te hangen. Daarnaast willen de bonden het certificeringsproces koppelen aan leveranciers. Voor de gehele branche betekent dit een enorme kans, maar op korte termijn is het een bedreiging, omdat de marktposities moeten worden herschikt. Als het aan CSC Sport ligt, worden die normen zelfs strenger en strikter. Ceelen geeft een voorbeeld: 'Hoe we nu de doorlatendheid van een kunstgrasmat bepalen, dat is een farce. We pakken feitelijk een stukje mat en gieten daar wat water overheen. Dat zegt natuurlijk weinig over de doorlatendheid van dat veld in de werkelijke situatie. Je zult moeten testen inclusief infill, en zelfs met infill die al een paar jaar oud en al wat verweerd is.' Het gevolg van die verouderde meetmethodes laat zich raden: problemen met de doorlatendheid van het veld. Zeker in de toekomst, waarin naar verwachting piekbuien vaker en regelmatigere zullen voorkomen, wordt dat een reëel probleem. Ceelen legt verder uit: 'De oplossing is verder redelijk eenvoudig: meer kleine gaatjes in de backing van de mat. Het probleem is nu echter dat fabrikanten niet getriggerd worden om hierop door te ontwikkelen. Ze stellen terecht dat dit niet hoeft, omdat hun kunstgrasmatten hier al aan voldoen.'

Kunstgras is niet meer weg te denken van onze sportvelden en uit onze maatschappij

Waterdoorlatendheid is slechts één voorbeeld. Ook de manier waarop de markt met SBR omgaat, is symptomatisch voor de opstelling van de industrie. Ceelen geeft een compliment aan de VACO, die wat hem betreft op een goede manier de richting aangeeft voor het ontwikkelen van nieuwe normen rondom SBR. 'Waarom zou je als industrie niet de ambitie neerleggen om bijvoorbeeld voor 2025 alleen nog maar SBR te gebruiken dat aan de Reach-consumentennorm voldoet? Lukt dat niet, dan kunnen we met zijn allen concluderen: dan maar geen SBR meer.' Volgens Ceelen kan het, en als een aantal grote aannemers zich hierachter schaart, dan volgt de rest vanzelf. Misschien kost dat wel geld, maar op deze manier is het SBR-vraagstuk hanteerbaar.

De club waarin dit soort zaken besproken zou moeten worden, is Paba, ofwel het Platform Aannemers Buitensportaccommodaties, een werkgroep binnen de BSNC. Ceelen lijkt echter zijn geduld te verliezen met dit overlegorgaan. 'Als ik dit soort zaken aankaart, dan wordt er druk geknikt en gebeurt er vervolgens niets. De markt moet verantwoordelijkheid nemen voor het verder ontwikkelen van normen. De sportinfrastructuur die Franklin Versteeg, voormalig hoofd onderzoek en ontwikkeling bij ISA, vijftien jaar geleden heeft opgetuigd, zorgt er nog steeds voor dat wij de beste velden van Europa hebben. Tegelijkertijd is deze ook aan renovatie toe. Als we nu doorpakken, kunnen we dat als fabrikanten en aannemers van sportconstructies regelen en kunnen we weer vijftien jaar vooruit met een product dat past binnen de tijdgeest.'

Nieuwe sportvloerenlijst en constructienormen

Het ontwikkelingspad dat Ceelen voor zich ziet, is het opzetten van een nieuwe onafhankelijke organisatie die zich richt op de sportvloerenlijst en sporttechnische constructies. Daarin kunnen partijen als Kiwa ISA, SGS Intron en Labosport participeren. Het eindresultaat is dan een set normen, die door de markt gedragen moet worden. De aannemers die van die normen gebruik willen maken, moeten daarvoor betalen. Net als in het verleden, in zekere zin, met als enig verschil dat de markt dit in eigen beheer heeft opgelost. Ceelen ziet het niet zitten dat de fabrikanten of de grote kunstgrasaannemers dit zelf gaan organiseren. Dat werkt niet, is zijn mening. Via een tender wegzetten bij een deskundige partij is veel beter, duidelijker en transparanter. Ceelen hoopt verder dat de KNVB die normen niet als een soort verdienmodel gaat zien. 'De KNVB heeft de FIFA hetzelfde zien doen met het FIFA Quality Concept. Maar het doel mag

natuurlijk nooit worden om dit als een verdienmodel te zien. Het doel moet zijn: betere velden voor opdrachtgever en gebruiker.'

Ceelen is er ook van overtuigd dat er veel meer aandacht besteed moet worden aan de constructienormen. Er dienen aanvullende normen te komen voor hergebruik van materialen, gerecyclede materialen, aan- en afvoer van sporttechnische lagen, duurzaamheid van vezels, maar ook voor constructiehoogte en -samenstelling. 'We kunnen niet langer wachten met het aanscherpen van de normen, vooral in het belang van de klant.' Ceelen is er ook van overtuigd dat de gehele structuur van aanbesteden, wel of niet met EMVI, aangepast moet worden. Er is nu sprake van veel subjectiviteit in de aanvragen en iedereen heeft eigen uitgangspunten en regels. Steeds vaker komen er uitvragen op de markt die zelfs afwijken van de eisen zoals opgenomen in de bedrijfsgebonden constructies en normen. Ook voor het hergebruik en eventueel afvoeren van sporttechnische lagen worden meerdere, soms geheel tegenstrijdige, procedures voorgeschreven, en dan hebben we het nog niet eens over de invulling van de zorgplicht. Ceelen: 'Mijn plan is ambitieus, maar zeker niet onmogelijk. De markt is best in staat om deze zaken voortvarend op te lossen. Ook andere sectoren hebben dat dergelijke problemen voor elkaar gekregen. Als de industrie maar eenmaal de urgentie en het gemeenschappelijk belang ziet. Onze branche heeft een omzet van minimaal 150 miljoen en moet toch in staat zijn haar eigen toekomst te schrijven.'

Ceelen verklaart die afwachtende houding ten aanzien van de plannen van de KNVB vanuit de gedachte van veel marktpartijen dat het allemaal niet zo'n vaart zal lopen. Een beetje ja-knikken voor de bühne en er tegelijk van uitgaan dat de plannen van de KNVB voortijdig sneuvelen. Ceelen zou het doodzonde vinden, maar geeft grif toe dat deze partijen zomaar gelijk kunnen krijgen. Volgens Ceelen wordt weleens onderschat hoe groot het maatschappelijke belang van kunstgras is. Misschien niet voor topvoetbal, dat wellicht volledig teruggaat naar natuurgras, maar wel voor de breedtesport. Kunstgras is niet meer weg te denken van onze sportvelden en uit onze maatschappij.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6864

Deze maaier brak het ijs van Twentse nuchterheid op alle fronten

Al voor het tweede seizoen is hij bezig op het voetbalveld van de Universiteit Twente in Enschede: de Bigmow van Belrobotics. Uitvoerder Geert de Haan van Krinkels Hengelo vindt het een echte aanwinst. De robotmaaiers van Belrobotics zijn tevens onderdeel van het concept 'Back to Nature', waarin ook Krinkels Hengelo een rol speelt met de aanleg van revolutionaire natuurgasvelden.

Auteur: Sylvia de Witt

ACHTERGROND

5 min. leestijd

‘Ook ging het gras plat liggen, dus qua maaibeeld was er echt sprake van een kwaliteitsverschil’

Mee op de foto

De Universiteit Twente telt vier voetbalvelden, een honkbalveld en meerdere kunstgrasvelden. Met de Bigmow wordt momenteel één voetbalveld gemaaid, maar het zou mooi zijn als hij ook op andere velden kan worden ingezet. Dit is echter wat lastig, meent De Haan.

‘Het sportcentrum verhuurt deze velden ook aan een ROC in de buurt. Daardoor kunnen we het maaien niet plannen: een veld kan net op dat moment verhuurd zijn. Die velden maaien we daarom met een conventionele maaimachine met een trekker ervoor. We zien wél een enorm verschil in de matten. De mat van het voetbalveld dat 24 uur per dag wordt gemaaid, is altijd mooi. Wanneer de andere velden net gemaaid zijn, zien ze er ook mooi uit, maar de dagen erna wordt het alweer minder. Bezoekers, studenten en docenten zien dat ook. We krijgen vaak te horen dat het voetbalveld er altijd zo mooi bij ligt. Er is veel interesse voor, ook van buitenlandse studenten. Die willen er allemaal mee op de foto.’ Studenten houden volgens de hoofduitvoerder dan wel van grappen en grullen, maar ze hebben nog nooit wat met deze robotmaaier uitgehaald. Bij het laadpunt van de Bigmow is camerabewaking en het track & trace-systeem is gekoppeld aan de beveiliging van de Universiteit Twente zelf. ‘Dus er kan weinig mee gebeuren.’

Zonnepanelen

Belrobotics presenteert zijn robotmaaiers als honderd procent duurzaam. De elektriciteit die voor het laden van de maaier nodig is, wordt uit panelen gehaald. In het kader van een speciale actie voor sportclubs en gemeenten waren gratis zonnepanelen te verkrijgen bij de aanschaf van zo’n maaier; dit als extra stimulans om de keuze in het voordeel van de robot te laten vallen. ‘Boven op het scorebord van het voetbalveld van

Het terrein van de Universiteit Twente beslaat zo’n 160 hectare, waarvan circa 23 hectare bestaat uit bebouwing, 30 hectare uit bos en 35 hectare uit gazons en sportfaciliteiten voor alle disciplines. Krinkels voert hier het integrale onderhoud uit, van a tot z, van prullenbakken legen en zwerfvuil prikken tot struiken en bomen snoeien en de wegen en de 27 vijvers onderhouden. ‘Er is, denk ik, nergens zo’n mooi groenproject als hier op de UT’, zegt uitvoerder Geert de Haan, die er een fulltime job aan heeft. ‘Het is heel afwisselend en ik ben iemand die daar ook echt behoefte aan heeft.’

Plat gras

Een van de machines die voor het integrale onderhoud worden ingezet, is de Bigmow van Belrobotics, die hier nu het tweede seizoen in gaat. ‘Eerst is hij een half jaar als test ingezet en hebben we met onze Twentse nuchterheid – eerst zien, dan

geloven – gekeken hoe hij werkt. Maar vergeleken met andere merken robotmaaiers kwam hij toch als beste uit de bus, zeker bij de sportvelden waarvoor wij hem gebruiken.’

Eerder werden al meerdere robotmaaiers getest om te kiezen welke zou worden aangeschaft, maar hier zaten volgens De Haan nog wat kinderziektes in. ‘Ook ging het gras plat liggen, dus qua maaibeeld was er echt sprake van een kwaliteitsverschil. De vijf maaikoppen onder de Bigmow gaan mee met de beweging; die van de andere maaier waren star. De maaitijd was wel vergelijkbaar, maar de grootste maaier van dat merk kon niet de 20.000 vierkante meter maaien die de Bigmow met zijn maaibreedte van 105 centimeter wel aankan. Het is toch wel fijn als je twee velden met dezelfde machine kunt maaien. Dat is ook financieel aantrekkelijk.’

MP SERIE 3-DELIGE CIRKELMAAIERS

Laagste brandstofgebruik door licht gewicht (Domex®)

Grootste werkbreedte (300, 330 of 350 cm)

Hoogste motorvermogen (49 - 65pk Kubota® Commonrail turbodiesel)

Smalste transportbreedte (1.65 meter transportbreedte)

Luxe cabine met airco

RANSOMES
A Textron Company

Pols Groep | +31 (0) 181 45 88 45 | info@pols.nl | www.pols.nl

Rethink what to do with your old turf

Re-Match A/S
Hi-Park 415
7400 Herning
Denmark

+45 7734 6734
info@re-match.dk
www.re-match.dk

Re-Match
TURF RECYCLING

SGS INTRON

VOOR INSPECTIE EN CERTIFICERING VAN UW SPORTVLOER

SGS INTRON kan u helpen met

- periodieke keuringen
- certificering van sportvelden en -sportvloeren
- inspectie van o.a. dug-outs en goals
- advies in duurzaamheid van sportaccommodaties
- materiaal- en constructietesten
- CE-markering
- een second opinion

SGS INTRON

Venusstraat 2
4105 JH Culemborg

t: 088 - 214 5133

e: nl.intron@sgs.com

w: www.sgs.com/intron-certificatie

SGS INTRON IS ONDERDEEL VAN SGS: WERELDLEIDER OP HET GEBIED VAN INSPECTIE, CONTROLE, ANALYSE EN CERTIFICERING

SGS

Blaast uw kunstgras nieuw leven in!

Silica nova

onderhoud | revitalisatie | demontage

Onderhoud kunstgras

Wij zijn gespecialiseerd in het onderhouden van alle soorten kunstgrasvelden. Van tennisbaan tot hockeyveld en van korfbal- tot voetbalveld.

Revitalisatie kunstgras

Revitalisatie is een goede oplossing als de technische eigenschappen van uw kunstgrasveld zijn afgenomen. Door het veld te revitaliseren kan het weer 3 tot 5 jaar mee.

Demontage kunstgras

Wilt u uw kunstgrasveld verplaatsen of ontdoen van het vulmateriaal (infil)? Bijvoorbeeld voor verplaatsing of recycling. Dan nemen wij dit proces graag voor u uit handen.

T. 0525-621223 | www.silicanova.nl

de Universiteit Twente zitten ook zonnepanelen', vertelt De Haan. 'Twee zonnepanelen waren inderdaad gratis; twee andere zijn door de UT aangekocht. Ook die monitoren we, door middel van een systeem van de Universiteit Twente. Onze samenwerking is altijd goed. Zij nemen de kosten voor het monitoren voor hun rekening en houden ook in de gaten wat het werkelijke verbruik is. Vorig jaar werd dat systeem helaas pas wat later in het seizoen operationeel, maar dit jaar wordt dat vanaf het begin van het seizoen bijgehouden. Veel sportclubs gaan nu over op zonnepanelen. De clubhuizen hebben vaak platte daken, dus dat gaat gemakkelijk.'

Bemestingsprogramma naar beneden met één gift

Krinkels is in alle opzichten enthousiast over de Bigmow; hij maait perfect en is ook nog eens duurzaam. Zo produceert deze robotmaaier slechts een tiende van de uitstoot en verbruikt hij drie keer zo weinig energie als een conventionele maaier. Ook ligt de geluidsoverlast met een maximum van 58 decibel stukken lager.

De Haan: 'De bodemdruk bepaalt voor een groot deel hoe een grasmat erbij ligt. Ook die is met deze maaier veel lager. Met zijn 48 kilogram is de maaier een lichtgewicht, vooral vergeleken met een zware trekker. Hierdoor zijn er geen verzakkingen, is er minder bodemverdichting en blijft het sportveld mooi egaal. En door het magnetisch veld heb je ook veel minder last van mollen.'

De robotmaaier wint het dus op vele vlakken van de conventionele maaier. Belrobotics heeft twee jaar lang testen uitgevoerd in samenwerking met zaaizadenconcern DSV, en het is een feit: velden die worden onderhouden met de robotmaaier zijn vaker resistent tegen ziekten, hebben minder mest nodig en de zodendichtheid neemt toe. 'Er werd inderdaad geclaimd dat je door deze robotmaaier de bemesting naar beneden kon bijstellen', vertelt De Haan. 'Dat je minder hoeft te bemesten met chemische meststoffen. Dat is natuurlijk alleen maar goed, maar ook hierbij kwam onze Twentse nuchterheid om de hoek kijken: dat moesten we eerst nog maar eens zien. Er bleek niets van gelogen. We hebben ons bemestingsprogramma nu naar beneden bijgesteld met één gift. Dat is ook financieel aantrekkelijk.'

Bob

Het enthousiasme van Krinkels Hengelo over de Bigmow heeft ertoe geleid dat dit bedrijf nu ook dealer van de robotmaaier is in Twente. Zo heeft

Krinkels al twee robotmaaiers verkocht aan de gemeente Enschede, die moeten gaan maaien voor de sportclubs Lonneker Sport Vereniging in Enschede en De Zweede in Boekelo. De Haan: 'Bij Lonneker hadden we onze eerste opdracht, omdat de reisafstand daar het grootst was. Het was financieel heel aantrekkelijk om daar een robotmaaier neer te zetten. De clubs zijn er nu erg positief over. Dat was eerst wel anders; toen de eerste gesprekken werden gevoerd met de vrijwilligers, vonden ze het maar niks. Iedereen was sceptisch, maar nu zijn ze allemaal om en bij Lonneker Sport Vereniging noemen ze hem liefkozend "Bob". Bij het buitenzwembad van de Universiteit Twente wordt binnenkort de kleinste variant van Belrobotics geplaatst: de Greenmow. De Haan: 'Het gazon van 1500 m2 moest altijd op vrijdagmorgen worden gemaaid, voordat de gebruikers kwamen. Maar dan heb je altijd last van dauw en is het maaibeeld niet mooi. Deze maaier kan 's nachts maaien.'

Totaalconcept ideale natuurgrasmat

Ideale machines dus, deze robotmaaiers van Belrobotics. Maar om ze veelvuldig te kunnen inzetten, zijn er natuurlijk wél natuurgrasvelden nodig; kunstgrasvelden zetten hierbij geen zoden aan de dijk.

Drie jaar geleden vatte DSV graszaad het plan op om de ideale natuurgrasmat voor sportvelden samen te stellen, speciaal geschikt om te laten maaien door een robotmaaier. Er werd nauwkeurig onderzocht en getest welke grassoorten het geschiktst waren om te worden gemaaid met een robotmaaier. Vervolgens werd Belrobotics betrokken bij dit nieuwe sportveldenconcept,

Back to Nature, dat uiteindelijk op 9 maart van dit jaar werd gelanceerd tijdens de Dag van de Sportaccommodaties in Houten. Back to Nature is de sleutel tot een gezonder, veiliger en duurzamer sportveld. De combinatie van een uitgekend grasmengsel met de unieke maai-eigenschappen van de robotmaaier biedt allerlei voordelen, zoals betere bespeelbaarheid, geen grasafval, geen gezondheidsrisico's en nauwelijks CO2-uitstoot.

Revolutionair concept aanleg sportvelden

Maar het bleef niet bij deze twee partijen; ook Krinkels Hengelo speelt hierbij nu een rol. Vestigingsleider Benno Nijland sluit zich aan bij dit nieuwe concept voor aanleg en onderhoud van sportvelden. 'Vooral bij privatisering van sportvelden is dit voor clubs een duurzaam, betrouwbaar, kwalitatief en financieel aantrekkelijk ontzorgingsconcept.' Volgens Tiny Buijtsels van Belrobotics is het de bedoeling dat dit alles als één pakket wordt aangeboden. 'Het sportveld wordt aangelegd door Krinkels, het wordt ingezaaid met het door DSV ontwikkelde grasmengsel en dit gras wordt vervolgens gemaaid door onze robotmaaiers. Hiermee willen we gemeenten en sportverenigingen een totaalconcept bieden, waarbij ze vijf jaar groen-garantie krijgen, plus de bijbehorende techniek en desgewenst gratis advies.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6865

Uitvoerder Geert de Haan van Krinkels.

DE HEATWEED® METHODE: DE OPLOSSING VOOR
ONKRUIDBESTRIJDING ZONDER CHEMICALIËN - 100% HEET WATER

WAVE WEED CONTROL
IS NU HEATWEED TECHNOLOGIES

Turbinestraat 16A, Veenendaal | +31 (0)318 469799
mail@heatweed.com | **HEATWEED.COM**

HEATWEED
TECHNOLOGIES
THE WEED CONTROL COMPANY

astrobot

de allereerste kunstgras onderhoudsrobot

*Sta ik binnenkort op jouw
kunstgrasveld te glimmen ?*

www.astrobot.nl

Nieuw vraagstuk voor de markt: grond of bouwstof?

Uitloging zink en kobalt leidt tot sanering kunstgrasveld in Amersfoort

Deze zomer wordt in Amersfoort het kunstgrasveld van voetbalvereniging Cobu Boys vervangen. Een renovatie zoals dat wel vaker gebeurt, zou je denken. De uitloging van rubbergranulaat was op deze locatie echter zo sterk dat de grond geklasseerd werd als verontreinigd, waarna de bodem gesaneerd moest worden. Desondanks neemt de uitvoering van het hele project slechts zes weken tijd in beslag.

Auteur: Nino Stuivenberg

Het kunstgrasveld op Sportpark Zielhorst, ingestrooid met SBR, was na twaalf jaar dienst aan vervanging toe. Aangezien de mat al eens eerder was vervangen – de totale constructie ligt er al bijna twintig jaar – werd er een bodemonderzoek ingesteld. Gras Advies werd door de gemeente Amersfoort ingeschakeld om dit milieutechnische onderzoek uit te voeren. Het onderzoek werd in samenwerking met Greenhouse Advies uitgevoerd. Uit de metingen bleek dat de grond vervuild was met minerale olie, zink en kobalt. Van die laatste twee was de vervuiling boven de interventiewaarde, waardoor de bodem gesaneerd moest worden.

Voorbereiding als sleutel

De eerste voorbereidingen voor de renovatie begonnen al in maart. Jan Willem Boon, bij Gras Advies in dienst als projectleider, vat het proces kort samen: 'In maart kwamen we voor het eerst bij elkaar, waarna we in mei overgingen tot aan-

besteding. De aanbesteding nam tien weken in beslag. Begin juni werd in een week tijd de oude mat verwijderd; daarna stonden er twee weken voor de sanering op de planning. In die periode verwijderde Enviterra de laag van tien centimeter zand-rubbermengsel. CSC begint binnenkort met de aanleg van de mat, die eind augustus weer helemaal klaar is voor het nieuwe seizoen. Als je puur naar de uitvoering kijkt, dan is dit in een tijdsbestek van slechts zes weken gebeurd. Het weer is daarbij natuurlijk wel een belangrijke factor.' Met alle voorbereiding meegerekend (aanbesteding, onderzoek) neemt de vervanging een half jaar in beslag. Dat is niet zo veel, aldus Boon. 'Een gedegen onderzoek kost nu eenmaal veel tijd, vooral voordat je de resultaten binnen hebt. Het duurt dan even voor je verder kunt met de uitvoering.'

Een succesvolle renovatie met sanering hangt volgens Boon vooral af van de voorbereiding. 'Vooraf

Kiwa ISA Sport

Veiligheid voorop!

Een te hard kunstgrasvoetbalveld vergroot de kans op blessures aanzienlijk! En blessures kun je maar beter voorkomen! Daarom is het van belang regelmatig te controleren of uw kunstgrasvoetbalvelden nog veilig genoeg zijn om op te voetballen.

Om de veiligheid van een kunstgrasvoetbalveld te checken wordt een keuring uitgevoerd. Een kunstgrasvoetbalveld werd in het verleden alleen bij oplevering gekeurd en gecertificeerd volgens de geldende FIFA-normen. Voor oudere velden, aangelegd na 2010, geldt tegenwoordig een herkeuringsplicht. Om de veiligheid te kunnen waarborgen worden kunstgrasvoetbalvelden in het 8^e jaar na aanleg gekeurd volgens de KNVB-gebruiksnorm. Alle reden om goed de vinger aan de pols te houden.

Kiwa ISA Sport helpt al meer dan vijftig jaar bij het realiseren en in stand houden van goede, duurzame en veilige sportaccommodaties. Wij helpen u graag bij het keuren van uw kunstgrasvoetbalvelden!

Kiwa ISA Sport • T: 026 483 46 37 • E: info.isa-sport@kiwa.nl
www.kiwa-isa-sport.nl

**Trust
Quality
Progress**

5 min. leestijd

ACHTERGROND

moet je goed bedenken hoe je zo'n sanering in gaat. Je weet namelijk niet hoe diep de vervuiling zit. De termijnen kunnen dan steeds verder oplopen, wat bij de uitvoering van een project nogal eens discussie kan opleveren. Het is belangrijk om duidelijke afspraken te maken en de juiste mensen in te huren die milieutechnisch kunnen ondersteunen. Met Gras Advies en Greenhouse Advies hebben we daarbij het voordeel dat we deel uitmaken van DagNL, een landelijke adviesgroep. Met die kennis en kunde weet je hoe je een project moet aanpakken; dat heeft hier in Amersfoort erg geholpen. Het eerste plan van aanpak werd dan ook direct goedgekeurd.'

Grenswaardes

De sanering in Amersfoort had te maken met de sporttechnische laag van het veld: zand/rubber. Boon legt uit: 'De onderbouw van zand/rubber wordt als grond gekwalificeerd, niet als bouwstof. Het verschil zit hem in de grenswaardes: die zijn bij een bouwstof wat ruimer. Doordat we hier met grond te maken hadden, werden de grenswaardes overschreden en is er sprake van vervuiling.' Gezien de vervuiling moest de bodem dus gesaneerd worden in het kader van de zorgplicht. Boon vervolgt: 'Het vreemde hierbij is dat je bij het verwijderen van de kunstgrasmat aan weinig eisen hoeft te voldoen: alleen stalen neuzen en een lange broek. Zodra er echter gesaneerd wordt, moet er ineens speciale kleding gedragen worden en moet overall een gecertificeerde milieukundig begeleider bij zijn. Dat roept nogal eens vraagtekens op.'

'Het milieutechnische aspect is jarenlang onderbelicht gebleven'

Volgens Boon heeft de markt momenteel te maken met een vraagstuk dat moet worden opgepakt om meer onduidelijkheid te voorkomen. 'Het punt is de fundatie: wordt deze geklasseerd als grond of als bouwstof? Dit project is daar een typisch voorbeeld van. Als de fundatie bouwstof was geweest, dan hoefde er niets te gebeuren en kon alles gewoon blijven liggen. Er zijn op de markt echter zo veel verschillende fundaties, dat dit niet altijd duidelijk is. Daar moet beter onderzoek naar gedaan worden. Ze zijn immers allemaal bekend bij Isa Sport, dus dat moet zeker mogelijk zijn.'

Enviterra aan het werk op locatie.

Krop sla

Boon vervolgt: 'Ik pleit er niet voor om op ieder moment alles te testen; dat zou te veel werk zijn. Je kunt echter wel onderzoek uitvoeren op het moment dat velden gerenoveerd of omgebouwd moeten worden. Door dan alles conform de wet uit te voeren en niet langer intuïtief te werken, voorkom je een hoop problemen in de toekomst. Als sector hebben we jarenlang alleen maar naar het sporttechnische aspect gekeken, en natuurlijk naar het geld. Het milieutechnische aspect werd daarbij verwaarloosd; daar moeten we nu iets aan doen. Er is hier natuurlijk geen sprake van een acuut risico, zoals bij asbest, maar je gaat er ook geen krop sla op verbouwen.'

Een extra uitdaging hierbij is dat veel sportverenigingen en gemeenten niet eens weten wat voor fundatie er onder hun veld ligt. Gemeentearchieven verdwijnen na een jaar of zeven in de versnipperaar en bij opdrachtgevers wordt er veel gerouleerd met personeel; een dienstverband van veertig jaar bij één opdrachtgever is uitzonderlijk. Boon: 'Vaak ben je daardoor aangewezen op een keuring of een beheerder die al jarenlang meeloopt bij een voetbalclub. De mensen die het onderhoud op de sportparken uitvoeren, weten vaak nog het meest. Het werkt vaak heel goed om bij aankomst eerst met zo'n vrijwilliger een praatje te maken. Zij weten wat er speelt en wat er daar de afgelopen jaren allemaal gebeurd is. Het zijn mensen waar de club op steunt en die zeker waardering verdienen.'

Op het moment van schrijven is de sanering in Amersfoort net afgerond. Boon is zeer te spreken over het project bij Cobu Boys. 'We hebben met Enviterra, de uitvoerende gecertificeerde sanerder, strakke afspraken gemaakt. Alles is immers afhankelijk van de onderzoeken die gedaan worden. We hadden ruim de tijd voor het sporttechnische deel en uiteindelijk bleef er zelfs tijd over. Voor de sanering stonden namelijk twee weken gepland, maar er bleek maar één week nodig te zijn. Het kan dus wel degelijk. Voor Gras Advies is dit in ieder geval iets wat wij zeker verder willen oppakken. De markt heeft een vraagstuk liggen; we moeten nu bepalen hoe we hier verder mee willen.'

Microplastics

Een ander aspect van kunstgras dat de laatste tijd aandacht kreeg, was het onderzoek van BSNC en vier grote gemeenten naar microplastics in infill van kunstgrasvelden. Boon heeft daar een duidelijke mening over. 'In het onderzoek is puur gekeken naar de aanwezigheid van microplastics en die is ook geconstateerd. Er is niet gekeken naar de milieutechnische uitkomsten. Ik denk dat dit door de branche onderzocht moet worden; we hebben immers allemaal onze eigen medewerkers rond deze velden lopen. Hebben zij wel de juiste instructies gekregen als het gaat om contact met het rubber? Wat mij betreft, zouden de branchevereniging BSNC en eventueel de Vaco namens de bandenbranche dit samen verder moeten oppakken. Bij een sanering wordt er in overalls gewerkt en moet er voldaan worden aan allerlei

NIEUW ISEKI TG 6000 SMARTGEAR

Dát zit
wel goed.

37 / 67 PK

8-TRAPS
POWERSHIFT

SEMI-
AUTOMAAT

AFTAKAS
MANAGEMENT

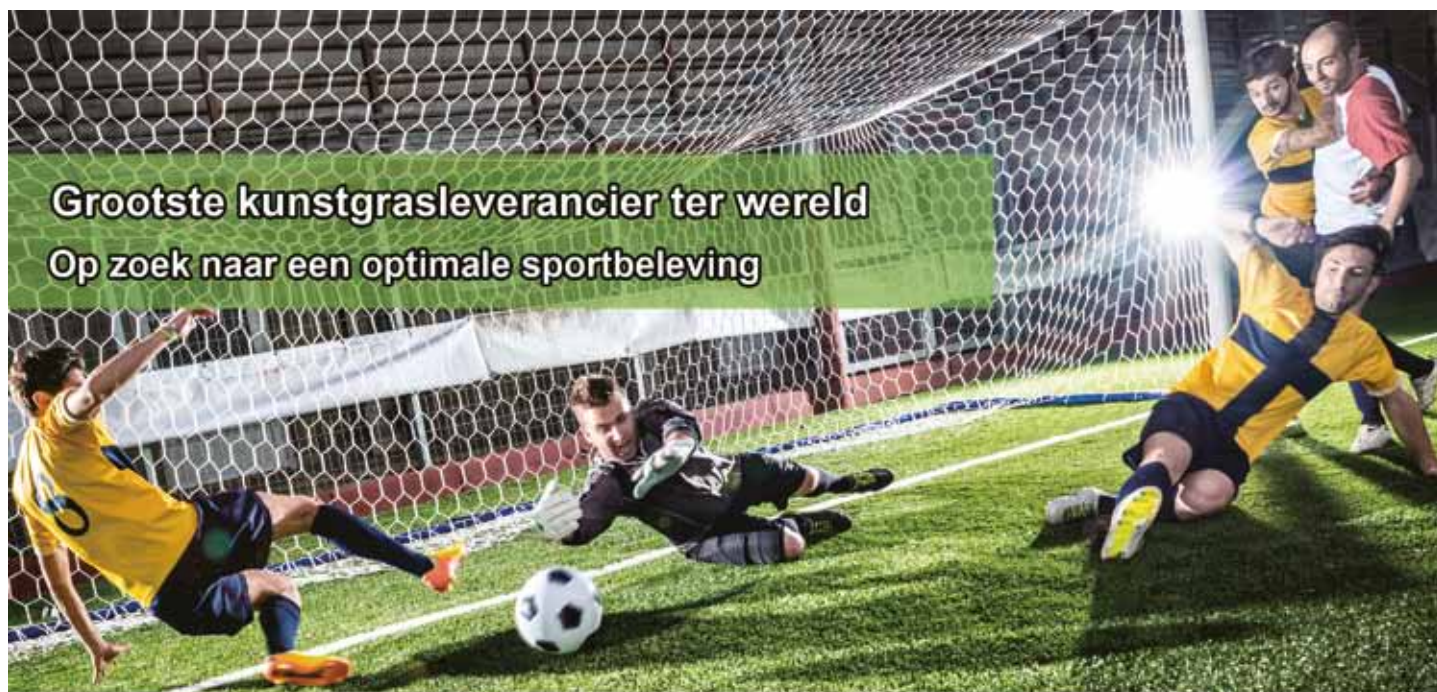
smart-gear

HH
VAN DER HAEGHE BV

De Elzenhof 7 G, 4191 PA Geldermalsen
0345 - 788 104, info@vanderhaeghe.nl

ISEKI
www.iseki.nl

Grootste kunstgrasleverancier ter wereld
Op zoek naar een optimale sportbeleving

Sportvelden in **100** landen

>100 Kunstgrasvoetbalsystemen de FIFA-standaard

Jaarproductie van **30 miljoen m²**

CCGrass houdt zich al meer dan 15 jaar bezig met de productie en de ontwikkeling van kunstgras en staat wereldwijd bekend als de grootste leverancier van kunstgras. Jaarlijks produceert CCGrass meer dan 30 miljoen m² kunstgras. Dat maakt dat CCGrass de grootste aanbieder is op de wereldmarkt.

In het streven naar steeds hogere prestaties van zijn kunstgrassystemen heeft CCGrass zijn R&D-afdeling versterkt. Op dit moment kan CCGrass meer dan honderd verschillende systemen aanbieden.

Als FIFA Preferred Producer kan CCGrass kunstgrasoplossingen aanbieden voor alle mogelijk toepassingen, van grote voetbalevents tot kleinere voetbalclubs. Chelsea club, FIFA U-17, Homeless World Cup, Summer Universiade; zij kozen allemaal voor CCGrass.

CCGrass
www.ccgrass.com

ACHTERGROND

document van de bandenbranche als de door BSNC gegeven adviezen moeten hiertoe bijdragen. Bij het onderhoud van kunstgrasvelden hoeven voor de werkzaamheden op of naast het kunstgrasveld geen verschillende maatregelen te worden genomen. Rubber dat naast het veld ligt is weliswaar ongewenst, maar heeft geen andere eigenschappen dan op het veld.'

eisen conform de Arbeidsomstandighedenwet. Bij het werk rond het veld is daar geen sprake van, terwijl deze mensen blijkbaar ook met rubber in aanraking komen. Is dat dan anders?'

In een reactie laat BSNC-directeur Ben Moonen weten: 'Vanaf 2010 heeft de BSNC al meerdere onderzoeken laten doen naar de risico's voor medewerkers. In deze onderzoeken is zowel gekeken naar risico's tijdens de aanleg als tijdens het onderhoud. De conclusie was dat de risico's die er zijn met een aantal eenvoudige maatregelen terug te dringen zijn. We hebben daarvoor een checklist samengesteld, 'Maatregelen bij stof- en kwartsblootstelling tijdens de aanleg van kunstgrasvelden', waarin we deze maatregelen op een rijtje hebben gezet. Overigens bleken de gezondheidsrisico's van kwarts groter dan die van rubber.'

Zorgplicht

Fieldmanager vroeg ook de bandenbranche om een reactie. Arie Verhoef van bedrijfstakorganisatie Vaco laat weten: 'Recybem/Vereniging Band & Milieu en Vaco hebben in het voorjaar van 2009, in samenwerking met de overheid en diverse stakeholders, het zorgplichtdocument opgesteld en breed verspreid. Dit document is gebaseerd op invulling van de zorgplicht uit de Wet milieubeheer, in relatie tot de resultaten van de door SGS Intron uitgevoerde onderzoeken. In dit zorgplichtdocument is beschreven op welke wijze rubbergranulaat van gerecyclede voertuigbanden milieuvriendelijk als infill op kunstgrasvoetbalvelden kan worden toegepast. Het document gaat echter uit van onderlagen die uitsluitend uit zand en/of lava bestaan. In dit document is geen rekening gehouden met het verwerken van rubber in de onderlaag (de sporttechnische laag). Indien rubber in de onderlaag wordt toegepast, dient hiervoor een aparte zorgplichtbeoordeling plaats te vinden.'

Verhoef vervolgt: 'Ten aanzien van de zorgen over microplastics die zich buiten het kunstgrasveld bevinden, zijn wij van mening dat verspreiding van rubbergranulaat buiten het veld zo veel mogelijk moet worden voorkomen. Zowel het zorg-

'De mensen die het onderhoud uitvoeren, weten vaak nog het meest'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6866

Jan Willem Boon

Het veld is opgedeeld in tachtig vakken.

Voorzet voor verandering

Nederland heeft een beroemde
sportinfrastructuur

Nederland heeft een beroemde sportinfrastructuur. Omliggende landen prijzen bijna zonder uitzondering het Nederlandse model dat door giganten als Franklin Versteeg in de vorige eeuw is opgesteld, met als doel de kwaliteit van onze sportvelden te borgen. Toch heeft die uitgebreide overlegstructuur ook nadelen. Door alles tot op veel cijfers achter de komma vast te leggen in procedures en richtlijnen, worden veel innovaties in de kiem gesmoord. Verder vreet die overlegstructuur tijd en geld en gaan zaken stroperig langzaam. We kennen allemaal de werkgroepen die vooral op papier lijken te bestaan en alleen tot doel lijken te hebben om elkaar in een gezellige houdgreep te houden. Niemand wilde afhaken, bang om iets te missen, maar tegelijk is de output van dit soort bijeenkomst schraal.

We kennen allemaal de werkgroepen die vooral op papier lijken te bestaan en alleen tot doel lijken te hebben om elkaar in een gezellige houdgreep te houden

Daarnaast lijken veel van die clubjes vooral als doel te hebben om innovaties van andere marktpartijen de voet dwars te zetten. Een aantal bonden heeft daarom in 2016 het initiatief genomen om onze sportinfrastructuur ingrijpend op de schop te nemen. De bonden en brancheorganisaties nemen daarbij meer een regierol op zich en de markt krijgt meer vrijheid om binnen gestelde kaders van sportfunctionele eigenschappen hun eigen dingetje te doen. Dat is een stap die niet zonder risico's is. Natuurlijk is de markt slim en zit daar heel

veel talent, maar iedereen weet dat de output van marktwerking niet per definitie zaligmakend is. Er ontstaat een soort vacuüm als het gaat om de vraag wie er bepaalt wat er onder de toplaag nodig is voor duurzame prestaties.

De bonden lijken ervan overtuigd dat het hun gaat lukken de Nederlandse sportinfrastructuur zodanig te verbouwen dat duurzame kwaliteit behouden blijft. We zullen moeten afwachten of dat gaat lukken.

Het verbouwen van de Nederlandse sportinfrastructuur is een complex proces, waarbij veel heilige huisjes moeten worden gesloopt. Bonden, gemeentes en sportclubs krijgen een andere rol.

Met vriendelijk groet,
Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofdredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6867

De partners van

Fieldmanager

WAAROM GREENFIELDS EN CSC SPORT?

- Turnkey oplossing: ontwerp, installatie en onderhoud
- Installatie van geweven, hybride, getufte of non fill systemen
- Innovatieve sportvelden ontworpen voor maximale sportprestaties
- Geïnspireerd door de natuur, 100% recyclebare producten
- Focus op research en development

“

Wij zijn uiterst tevreden over de samenwerking met zowel GreenFields als CSC Sport en gaan daarom graag opnieuw in zee met beide partijen.

”

DIRK VAN DER POOL
Manager Algemene zaken
Almere City F.C.

 GreenFields

www.greenfields-kunstgras.nl
T: +31 (0)548 63 33 33 (HO)

CELEN SPORT CONSTRUCTIES

www.cscsport.nl
T: +31 (0)36 54 89 320

**THE CHOICE OF
CHAMPIONS.**